

Cultuur-verkenning Rotterdam 2017

Gemeente Rotterdam

Colofon

Onderzoek en samenstelling
Afdeling Cultuur, gemeente Rotterdam
Onderzoek en Business Intelligence, gemeente Rotterdam

Vormgeving
Buro voor de Boeg

Opdrachtgever
Gemeente Rotterdam, afdeling Cultuur

Coördinatie en communicatie
Gemeente Rotterdam, Bestuurs- en Concernondersteuning | COM Team MO

Gemeente Rotterdam
Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling Cultuur
Postbus 21093, 3001 AB Rotterdam

© Maatschappelijke Ontwikkeling, Rotterdam, januari 2018
Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteurs en Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Rotterdam geen aansprakelijkheid. Overname van gegevens is toegestaan met bronvermelding 'Cultuurverkenning 2017'.

Voorwoord

In november 2016 stelde de gemeenteraad unaniem het Cultuurplan 2017-2020 vast. Tot en met 2020 ontvangen 86 culturele organisaties een meerjarige subsidie voor een totaalbedrag van € 80,5 miljoen.

Aan de vaststelling van het Cultuurplan ging een voor Nederland uniek proces vooraf: de uitgangspunten voor het Cultuurplan werden in samenwerking met de Rotterdamse culturele sector opgesteld. De sector schroomde niet zichzelf ambitieuze doelen te stellen.

Als gemeente willen we die graag samen met de sector bereiken:

- We willen het publieksbereik aantoonbaar vergroten en verbreden.
- We gaan voor vernieuwing.
- We streven ernaar nog meer leerlingen te bereiken met cultuureducatie.
- We geven kansen aan talent en ontwikkelen talent.
- We zetten Rotterdam nog meer en beter op de internationale kaart.
- En we gaan voor samenwerking binnen de sector, maar ook buiten de sector, bijvoorbeeld met andere maatschappelijke domeinen.

Deze Cultuurverkenning Rotterdam 2017 kijkt naar wat het eerste jaar van het Cultuurplan 2017-2020 heeft opgeleverd en in gang gezet. Maar ze kijkt ook terug op de cultuurplanperiode 2013-2016.

Aan het begin van die periode heeft de gemeente drie speerpunten voor het cultuurbeleid benoemd:

- Ondernemende stad
- Stad voor talentontwikkeling
- Levendige (binnen)stad.

Deze Cultuurverkenning toont ons waar het goed gaat en waar nog kwetsbaarheden zitten. De cultuurplanperiode 2013-2016 was niet een eenvoudige. Het waren de jaren waarin de recessie in volle omvang zichtbaar was.

Dat had ook zijn effect op de culturele sector: bezuinigingen, teruggang in publiek en in aanbod, bijvoorbeeld in de musicalsector, eigen inkomsten die onder druk stonden. We zien niet alleen in de economie, maar ook in de culturele sector op heel wat vlakken gelukkig inmiddels weer een stijgende lijn. Meer activiteiten, meer publiek en ook voorzichtig financieel herstel.

Er zijn echter ook nog uitdagingen, laat ook de Cultuurverkenning 2017 zien; de arbeidsmarktpositie van kunstenaars verdient onze blijvende aandacht, de aansluiting van (ver)nieuwe(nde) makers en het bereiken van een breed publiek.

Ik hoop dat wij in de stad waar we trots op zijn, mede aan de hand van de inzichten in de Cultuurverkenning, het komende jaar verder kunnen bouwen aan een sterke en succesvolle culturele sector.

P.J. (Pex) Langenberg
Wethouder Mobiliteit, Duurzaamheid en Cultuur van de gemeente Rotterdam

Fotograaf: Casper Rila

Fotograaf: Guido Pijper

Voor u ligt de tweede editie van de Cultuurverkenning Rotterdam. Jaarlijks doet de gemeente in de Cultuurverkenning tussentijds verslag over de ontwikkeling van cultuur in de stad en de trends op het gebied van kunsten, creatieve industrie en cultureel erfgoed. Daarvoor wordt van verschillende bronnen gebruik gemaakt: jaarstukken van de meerjarig gesubsidieerde culturele organisaties, onderzoeken van het Rotterdamse onderzoeksbureau OBI, onderzoeken van het Centra al Bureau voor de Statistiek (CBS) en van het Sociaal en Cultureel planbureau (SCP), en een aantal andere publicaties.

1 Inleiding

De gemeente wil met de Cultuurverkenning een feitelijk en cijfermatig beeld geven van de ontwikkelingen in de Rotterdamse culturele sector. Tegelijkertijd wil de gemeente tegemoet komen aan de wens trends en ontwikkelingen te signaleren die relevant zijn voor het cultuurbeleid en voor de raakvlakken tussen cultuur en andere domeinen van de Rotterdamse samenleving. De Cultuurverkenning is daarmee meer dan een terugblik op resultaten; het is ook een document voor de signalering van nieuwe ontwikkelingen: terugkijken om verder te komen.

Gezien vanuit het thema 'terugkijken om verder te komen' is 2017 een bijzonder jaar. Het is het eerste jaar van de cultuurplanperiode 2017-2020. Een aantal culturele organisaties ontvangt met ingang van 2017 voor het eerst een meerjarige subsidie, er is een grote fusieorganisatie ontstaan en de gemeenteraad heeft nieuwe speerpunten voor het cultuurbeleid benoemd.

De gemeente benut dit moment dan ook om in de eerste plaats terug te blikken op de speerpunten uit het Cultuurplan 2013-2016. De vragen daarbij zijn divers. Wat zijn de effecten geweest van de speerpunten uit de afgelopen vier jaar? Wat is hun betekenis voor de nieuwe cultuurplan periode 2017-2020? Hoe zien we ze terug in het werk en de plannen van de culturele instellingen?

Daarnaast kijkt de gemeente naar de nieuwe speerpunten in het Cultuurplan 2017-2020. Vanuit welke basis worden deze de komende jaren gerealiseerd? Welke relatie hebben de speerpunten tot de landelijke beleidsaccenten en landelijke trends?

De gemeente pretendeert daarbij niet een volledig beeld te geven van de Rotterdamse culturele sector. Daarvoor is de sector te groot en gebeurt er te veel. Wel laat deze Cultuurverkenning zien wat er in het afgelopen jaar gebeurd is, welke ontwikkelingen er zijn en welke mogelijkheden zij bieden voor de komende jaren.

De Cultuurverkenning 2017 bestaat net als de eerste editie uit twee delen:
1. een beschrijvend, analyserend deel;
2. een cijfermatig deel.

Deel 1 bevat een aantal plaatselijke en landelijke ontwikkelingen, en een analyse van de effecten van het Cultuurplan 2013-2016. Dit deel gaat bijvoorbeeld in op de ontwikkelingen op het gebied van cultureel ondernemerschap, cultuur in de gebieden en de mate waarin en manier waarop Rotterdammers deelnemen aan cultuur.

In deel 2 staat per kunstdiscipline of cultureel thema een factsheet met de belangrijkste cijfers over de meerjarig gesubsidieerde Rotterdamse culturele organisaties, plus de verklaringen voor een aantal ontwikkelingen.

De Cultuurverkenning 2017 verschijnt digitaal, via de website www.rotterdam.nl/kunstencultuur.

Veel plezier bij het lezen en gebruiken van de Cultuurverkenning 2017.

Inhoudsopgave

Inleiding 5

Deel 1. Trends en ontwikkelingen

1. **Een nieuw Cultuurplan** 9
2. **Aanbod en bezoek** 14
3. **Speerpunten in het beleid 2013-2016** 15

Ondernemende stad 15

Stad voor talentontwikkeling 22

Levendige (binnen)stad 26

Kunst en cultuur in de gebieden 27

4. **Speerpunten in het beleid 2017-2020** 29

Vernieuwing en innovatie 29

Publieksverbreding en -vergroting 33

Internationalisering 34

Cultuureducatie en talentontwikkeling 35

Samenwerking 39

Cultuur in de gebieden 40

Ten slotte 41

Deel 2. Feiten en cijfers 43

Fotograaf: Guido Pijper

Deel 1. Trends en ontwikkelingen

1 Een nieuw Cultuurplan

Eind 2016 stelde de Rotterdamse gemeenteraad het Cultuurplan 2017-2020 vast. In de periode 2017-2020 stelt de gemeente jaarlijks € 80,5 miljoen beschikbaar voor meerjarig gesubsidieerde culturele organisaties. Het totaalbudget voor het Cultuurplan is daarmee met € 4,6 miljoen (vijf procent) toegenomen ten opzichte van het budget voor de periode 2013-2016. Met deze toename wordt de budgetverlaging die de gemeente vanwege de economische recessie in die periode doorvoerde bij de meerjarig gesubsidieerde organisaties, gedeeltelijk gecompenseerd.

Het beschikbare budget wordt verdeeld over 86 organisaties. Daarvan ontvangen achttien instellingen deze periode voor het eerst een meerjarige subsidie. Dat zijn er negen meer dan in de periode 2013-2016.

Zes organisaties ontvangen geen cultuurplansubsidie meer. Voor de voorzetting van hun activiteiten kunnen zij een beroep doen op andere gemeentelijke budgetten binnen en buiten de culturele sector.

Cultuur in cijfers (2013-2017)

	2009	2013	2017
Aantal ontvankelijke aanvragen	137	109	118
Aantal toekenningen	94	77	86
Aantal nieuwe instellingen	22	8	18
Aantal instellingen uit Cultuurplan	5	20	6
Totaal € gevraagd	112 mln.	102,2 mln.	94,6 mln.
Totaal € beschikbaar	90,5 mln.	77,6 mln.	80,5 mln.
Aantal bezwaarschriften	1	0	1
Afwijking advies/verdelingsvoorstel (pos)	10	25	33
Afwijking advies/verdelingsvoorstel (neg)	5	25	24

Bron: Gemeente Rotterdam

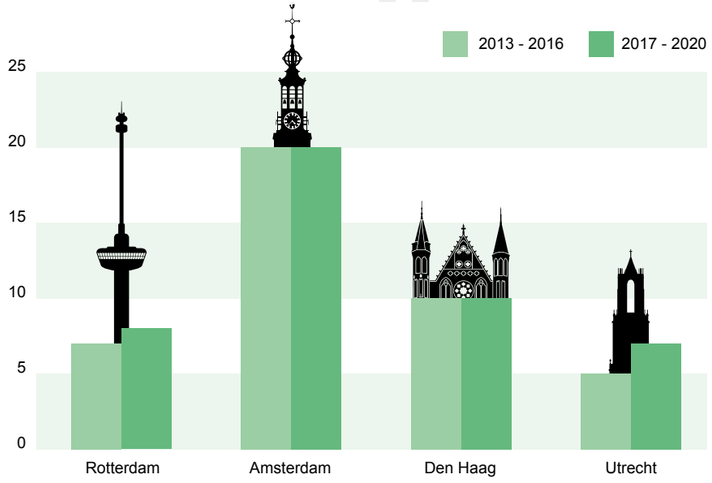
Naast de meerjarige subsidie uit het Cultuurplan 2017-2020 ontvangen elf organisaties nog een subsidie uit de Geldstroom Beeldende Kunst 2017-2020.
Het gaat om een totaalbedrag van ruim € 2,1 miljoen dat het Rijk beschikbaar stelt en dat is bedoeld voor versterking van het productieklimaat voor beeldende kunst, vormgeving en fotografie, of voor de inkomensvorming van beeldend kunstenaars.

Ook landelijk hebben de Rotterdamse organisaties hun financiële positie over het algemeen versterkt ten opzichte van de periode 2013-2016.
De landelijke Basis Infrastructuur (BIS) bevat in 2017-2020 één Rotterdamse instelling meer dan in de periode 2013-2016. Het totale subsidiebedrag dat Rotterdamse instellingen ontvangen vanuit de BIS is toegenomen van € 19,7 miljoen in 2013-2016 tot ruim € 20 miljoen voor de periode 2017-2020.

Ook bij het Fonds Podiumkunsten is sprake van een toename: twee instellingen meer dan in 2013-2016. Van de 84 toekenningen in 2017 bij het Fonds Podiumkunsten waren er zeven uit Rotterdam.

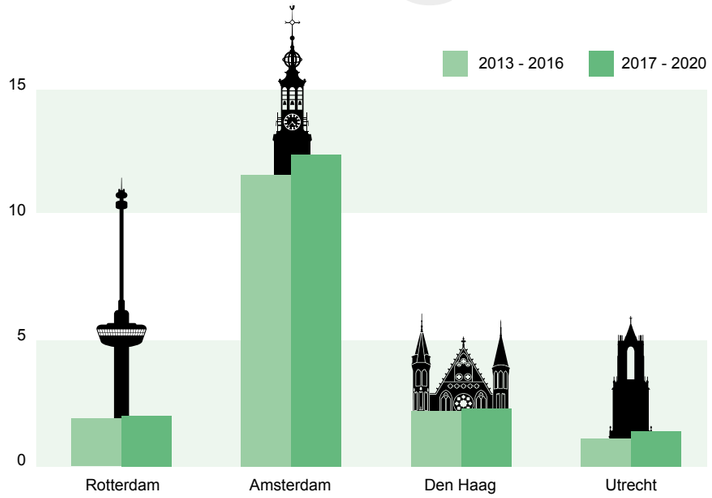
Bijdrage landelijke BIS

uitgesplits naar G4 in aantal

Bijdrage landelijke BIS

uitgesplits naar G4 in euro's *(x 10.000.000)*

Bron: gebaseerd op cijfers OCW gegevensbank

Ondanks deze versterking blijft Rotterdam als tweede cultuurstad van Nederland in vergelijking met de andere grote steden echter een bescheiden aandeel houden in de basisinfrastructuur van het Rijk:

Landelijke BIS-instellingen G4 2017-2020

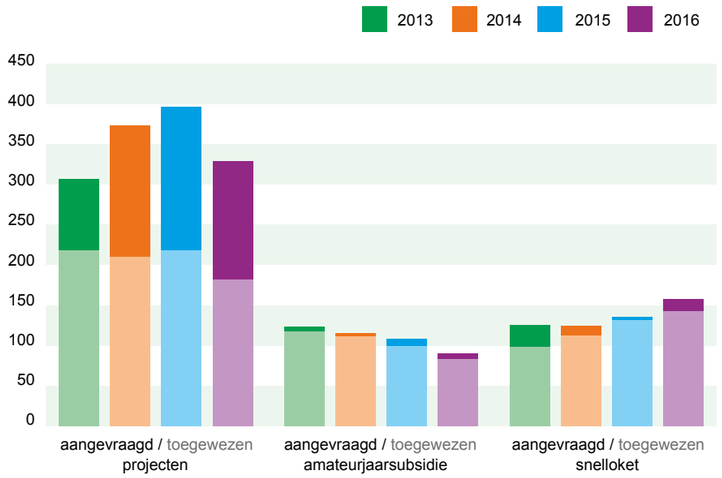
verhoudingen gebaseerd op ontvange bedragen in euro's

Bron: gebaseerd op cijfers OCW gegevensbank

Hoewel het budget voor het Cultuurplan 2017-2020 per saldo gegroeid is ten opzichte van de voorgaande periode, past hier een kanttekening. Een deel van het benodigde bedrag is gevonden binnen de cultuurbegroting zelf. Daardoor is de gemeente beperkt in de mogelijkheden om eenmalige projecten te ondersteunen. Zo zijn bijvoorbeeld de budgetten verlaagd voor toekenning van eenmalige subsidies op het gebied van de podiumkunsten, visuele kunsten en letteren & erfgoed. Verder zijn door de budgetverschuiving naar het Cultuurplan de budgetten verlaagd voor kunst en cultuur in de veertien Rotterdamse gebieden. De gevolgen hiervan zijn pas in 2018 meetbaar, maar er blijkt nu al sprake van een grotere druk op de beschikbare middelen. Een gelijkblijvend aantal aanvragers doet een beroep op een beperkter budget.

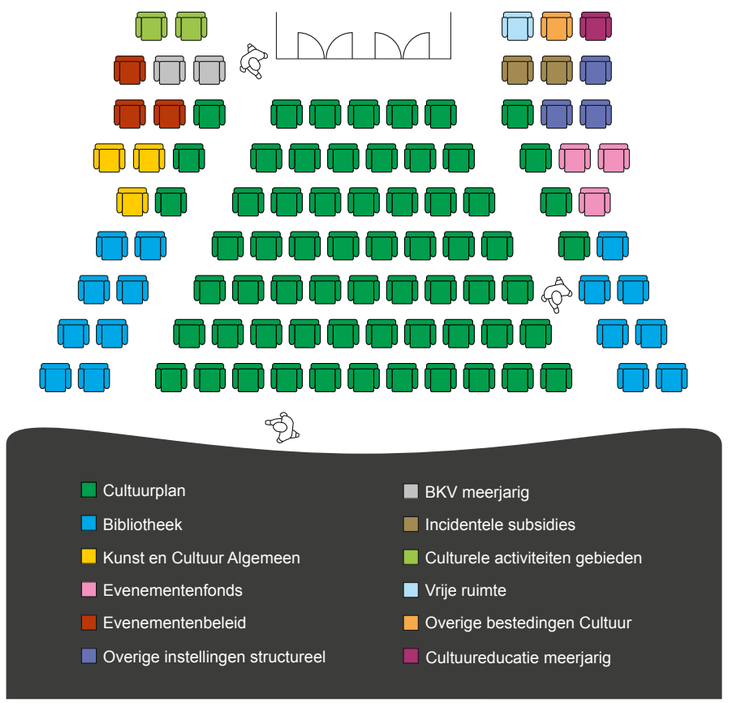
Aantallen subsidies aangevraagd en toegewezen

Bron: Gemeente Rotterdam

De totale Cultuurbegroting geeft ultimo 2016 het volgende beeld:

Verdeling Cultuurbegroting 2016

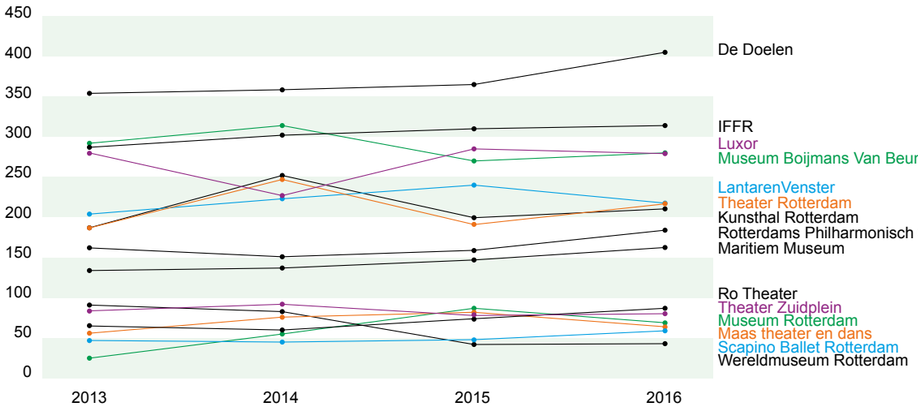

2. Aanbod en bezoek

In de vorige Cultuurverkenning stond dat het aantal bezoeken aan de grote culturele organisaties min of meer op peil was gebleven. Ook lag het aanbod van deze instellingen in 2014 ongeveer op het gebruikelijke niveau. Film, dans en het aanbod voor de jeugd wisten zich goed te handhaven, ondanks de lagere budgetten. Voor de individuele instellingen was het beeld echter wisselend. De cijfers over 2013, 2014 en 2015 zijn aangevuld met die over 2016. Dat geeft het volgende beeld.

Bezoekersaantallen per instelling

(x 1000)

Bron: Gemeente Rotterdam

Het bezoek aan de activiteiten van de Rotterdamse cultuurplaninstellingen over de afgelopen vier jaar geeft geen eenduidig beeld. Wel is duidelijk dat de meeste instellingen te maken hebben gehad met soms forse schommelingen in bezoekcijfers. Bij het Luxor Theater bijvoorbeeld is na een inzinking in 2014 sprake van een behoorlijke toename, waardoor het bezoek terugkomt op het niveau van 2013. Daarentegen is bij Theater Rotterdam juist sprake van een piek in 2014, waarna het bezoek terugzakt naar een niveau onder dat van 2013. In deel 2 van deze Cultuurverkenning worden deze verschillen nader toegelicht in de betreffende factsheet.

De publiekscijfers van de culturele instellingen doen op zich geen uitspraak over de samenstelling van het publiek. Uit het onderzoek Cultuurparticipatie van Rotterdammers 2015 weten we echter dat niet-westerse bevolkingsgroepen nog steeds ondervertegenwoordigd zijn bij het traditioneel-westerse aanbod, dat wil zeggen bij het aanbod van de meeste cultuurplaninstellingen. Een van de speerpunten in het cultuurbeleid 2017-2020 is dan ook het publiek aantoonbaar te verbreden.

3. Speerpunten in het beleid 2013-2016

Het Cultuurplan 2013-2016 telde drie speerpunten:

- Ondernemende stad
- Stad voor talentontwikkeling
- Levendige (binnen)stad.

Deze paragraaf bevat een analyse van de invulling van deze speerpunten en van hun doorwerking in de cultuurplanperiode 2017-2020.

Ondernemende stad

Voor opname in het Cultuurplan 2013-2016 moesten culturele instellingen voldoen aan twee criteria die geschaard werden onder het speerpunt 'ondernemende stad'. De culturele organisatie moest van kwalitatief hoog niveau zijn en de organisatie moest kunnen bijdragen aan de sociale, economische en ruimtelijke ambities van de gemeente. Van de cultuurplaninstellingen verwachtte de gemeente verder dat zij aandacht hadden voor hun positie in het totale gemeentelijke beleid en dat ze bijdroegen aan regionale ontwikkelingen en, waar van toepassing, aan internationalisering. Ze moesten zich verantwoordelijk voelen voor de toekomst van de stad in al haar facetten. Ze werden bovendien geselecteerd op hun vermogen meer op eigen benen te staan dan eind 2012 het geval was: meer ondernemerschap en minder afhankelijkheid van de overheid. Zijn de culturele organisaties hierin de afgelopen jaren geslaagd? Bij het beantwoorden van deze vraag kijkt de gemeente naar de aspecten subsidieafhankelijkheid, veerkracht van organisaties, bijdrage aan de gemeentelijke ambities of aan maatschappelijke vraagstukken, governance en bijdrage aan regionale en nationale en (inter)nationale positionering van de stad.

Voor wat betreft het vermogen op eigen benen kunnen staan, is daar bovendien nog het volgende over te zeggen. In de vorige Cultuurverkenning constateerde de gemeente dat de meeste meerjarig gesubsidieerde instellingen sinds 2013 – het jaar van de bezuinigingen – het hoofd boven water konden houden. Ook in 2016 heeft slechts een klein aantal organisaties extra ondersteuning van de gemeente gevraagd en gekregen. Met deze extra ondersteuning konden zij onoplosbare tekorten in hun exploitatie geheel of gedeeltelijk opvangen. Deze tekorten ontstonden bijvoorbeeld door problemen in de bedrijfsvoering vanwege veranderde regelgeving of bouwkundige calamiteiten. Geconstateerd wordt dat de situatie in het Cultuurplan 2013-2016 bij een aantal cultuurplaninstellingen heeft geleid tot aantasting van de financiële weerstand en veerkracht.

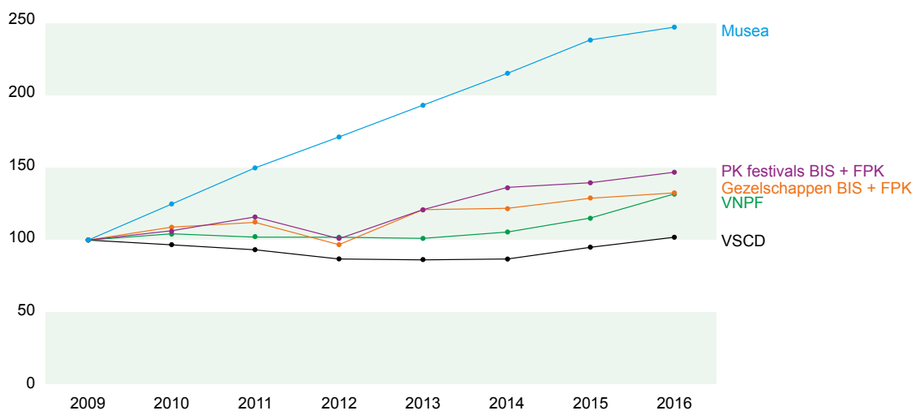
Subsidieafhankelijkheid

Het Cultuurplan 2013-2016 heeft landelijk een trend ingezet van minder subsidieafhankelijkheid. Subsidies vormen een afnemend deel in de bekostiging van activiteiten en exploitatie van culturele organisaties. Kaartverkoop, sponsoring en bijdragen van private fondsen zijn in toenemende mate belangrijke vormen van inkomsten.

Voor de jaren 2009 tot en met 2015 ziet het landelijke beeld er als volgt uit:

Eigen inkomstenpercentage 2009 - 2015

(index 2009 = 100)

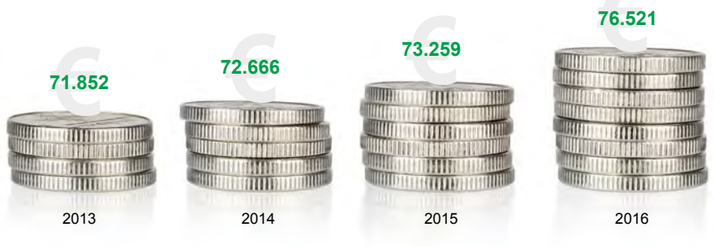

Bron: Gegevensbank OCW

Het Rotterdamse beeld lijkt hierop. In de periode 2013 tot en met 2016 stegen de eigen inkomsten van de Rotterdamse cultuurplaninstellingen van ruim € 71 naar ruim € 76 miljoen.

Totaal eigen inkomsten cultuurplaninstellingen 2013-2016

(x1000)

Bron: Gemeente Rotterdam

Gemiddeld genomen bestaat in de periode 2013-2016 42% van de totale omzet van de cultuurplaninstellingen uit eigen inkomsten. Het aandeel subsidie van de gemeente Rotterdam is in de periode 2013-2016 gemiddeld 39% van de totale omzet.

De verschillende sectoren laten hier echter onderling grote verschillen zien. Niet elke discipline heeft immers in even sterke mate een publieksfunctie. Podia en presenterende instellingen kennen hogere inkomsten uit kaartverkoop en daarmee hogere percentages eigen inkomsten dan bijvoorbeeld instellingen met een nadruk op ontwikkeling- of onderzoek. Die kenmerken zich door een hogere subsidieafhankelijkheid.

Landelijk zien we eenzelfde beeld. Rijksgesubsidieerde instellingen kennen doorgaans een relatief grote subsidieafhankelijkheid, terwijl het aandeel subsidies bij podia en festivals veel kleiner is, bij dit type instellingen is het aandeel eigen inkomsten veel groter. Presentatie-instellingen die onderdeel uitmaken van de BIS kennen de grootste subsidieafhankelijkheid. Bij dit type instelling bestaat driekwart van de financiering uit subsidies[1].

Veerkracht van organisaties

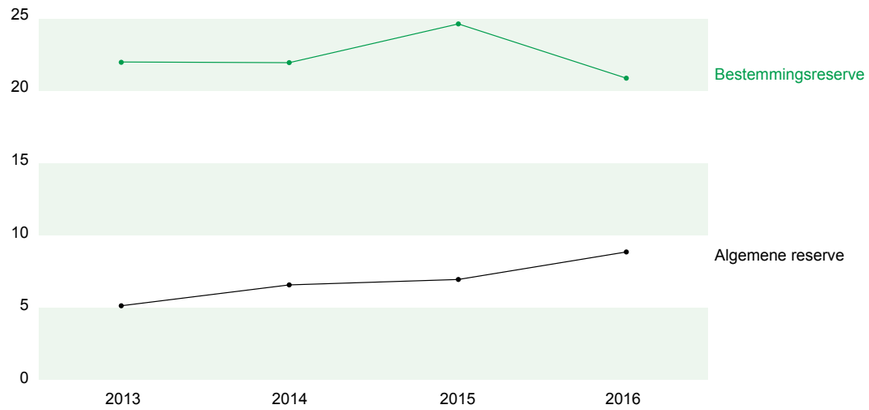
Bepalend voor de veerkracht van culturele organisaties is de mate waarin de Rotterdamse cultuurplaninstellingen tegenvallers kunnen opvangen. Zijn er – mede door de krimpende budgetten in 2013 – in de bedrijfsvoering voorvallen geweest die het voortbestaan van de instelling in gevaar hebben bracht?

In algemene zin geldt dat de instellingen de daling in subsidieniveau goed hebben opgevangen. Een aantal instellingen heeft daarbij baat gehad bij de bijdrage uit het frictiekostenbudget. Voormalige gemeenteonderdelen, zoals de musea, de theaters en enkele andere organisaties, konden gedurende een overgangsperiode een beroep op dit budget doen. Andere instellingen moesten direct al hun plannen aanpassen aan de lagere subsidie. Dat leidde tot een lager activiteitenniveau en bij sommige instellingen tot lagere bezoekcijfers, zeker tijdens de eerste jaren van het Cultuurplan 2013-2016, waarin ook de gevolgen van de crisis merkbaar waren.

Achter de schermen van diverse culturele instellingen waren de gevolgen ingrijpender. Door de daling in subsidies en achterblijvende bezoekcijfers teerde een aantal instellingen in op de in veel gevallen toch al beperkte reserves en moest maatregelen nemen om niet in de problemen te komen. Door deze maatregelen, zoals het minder produceren van voorstellingen of het met minder of met personeel met flexibele contracten te werken, steeg de algemene reserve vanaf 2013 weliswaar weer, maar diverse organisaties hebben echter nog niet het weerstandsvermogen kunnen opbouwen dat recht doet aan de risico's die de organisatie loopt en de herstelmaatregelen hebben geleid tot druk op het artistieke product.

Reserves cultuurplaninstellingen

(x € 1000)

Bron: Gemeente Rotterdam

We onderscheiden binnen het eigen vermogen de algemene reserve en de bestemmingsreserve. Algemene reserves zijn reserves waaraan geen bestemming is gegeven. Deze dienen om risico's in algemene zin op te vangen en hebben een bufferfunctie. Zij zijn noodzakelijk om schommelingen op te vangen en dragen bij aan een gezonde bedrijfsvoering. Omdat de financiële positie van instellingen niet altijd voldoende ruimte biedt voor het realiseren van bepaalde (noodzakelijke) activiteiten is het soms nodig hiervoor te sparen. Hiervoor kunnen bestemmingsreserves worden gevormd. Enkele voorbeelden van bestemmingsreserves zijn:

1. Een reserve voor onderhoud of investering in het gebouw of bedrijfsmiddelen;
2. Personeelsreserve (voor het investeren in nieuw personeel, opleidingen en trainingen of kosten van bijvoorbeeld outplacement);
3. Een reserve voor een speciale activiteit zoals een bijzondere productie of tentoonstelling.

De algemene reserve en de bestemmingsreserve zijn onontbeerlijke onderdelen van een verantwoorde bedrijfsvoering.

1 Bron: OCW in Cijfers, 2017

Fotograaf: Fred Ernst

Bijdrage aan de gemeentelijke ambities c.q. maatschappelijke vraagstukken

De vraag naar het ondernemerschap van de Rotterdamse culturele organisaties kan beantwoord worden aan de hand van de drie p's van maatschappelijk ondernemerschap:

- People
- Planet
- Profit

Rotterdam verwacht van het culturele veld dat het zich mede verantwoordelijk voelt voor de toekomst van de stad in al haar facetten, dus ook – of misschien wel vooral – voor de mensen in de stad en de 'resilienceopgaven' waarmee de gemeente zich geconfronteerd ziet: milieu, klimaat, diversiteit, tweedeling en zo meer.

Dat het over het geheel genomen wel goed zit met het verantwoordelijkheidsgevoel van culturele organisaties blijkt uit de vele projecten op het gebied van mens en stad. Een voorbeeld is het voormalige Rotterdams Centrum voor Theater, dat na de fusie met Theater Maatwerk verder gaat als Theater Babel, het huis waar mensen met en zonder een beperking samen theater maken en tonen. Een ander voorbeeld is het Rotterdams Wijktheater. Deze organisatie maakt met Rotterdammers van diverse pluimage theater over hun leven, ervaringen en achtergronden, bedoeld voor een publiek dat niet vanzelfsprekend met theater in aanraking komt. Vrijwel alle culturele organisaties dragen bij aan de doelstelling van het gemeentebestuur dat alle Rotterdamse kinderen en jongeren stimulansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen en te benutten. Alle betrokkenen vinden dit zo vanzelfsprekend en belangrijk, dat deze bijdrage ook in de periode 2017-2020 een speerpunt in het cultuurbeleid is. Elders in deze Cultuurverkenning komt dit onderwerp terug.

Naast 'people' is 'planet' een prominent thema in het ondernemerschap. Het neemt een belangrijke plaats in zowel de programmering als in de bedrijfsvoering van culturele organisaties in. Dat blijkt onder meer uit de manier waarop een aantal podia hun milieubewustheid tonen. Rotterdam heeft momenteel een aantal 'groene theaters': podia die zich ten doel stellen hun CO_2-uitstoot te verminderen en de bedrijfsvoering te vergroenen. Onder hen zijn concert- en congresgebouw De Doelen, Theater Rotterdam, WORM, LantarenVenster en Theater Zuidplein.

Het blijkt ook uit het feit dat de stichting Operadagen Rotterdam het thema 'resilience' een plaats heeft gegeven in de programmering, niet één los jaar, maar vier jaar lang.

Rond het Schouwburgplein heeft een aantal organisaties de handen ineen geslagen onder de noemen '7 square endeavor'. Diverse partijen (Theater Rotterdam, Arcadis, De Doelen, Dura Vermeer, Eneco, Gemeente Rotterdam, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, ministerie van I&M en TNO) werken samen aan de doelstelling dat het plein in 2020 40% procent en in 2030 100% klimaatneutraal is.

2 BrandAlchemy, Steden en Streken Merkenonderzoek 2017

Governance

Halverwege de cultuurplanperiode 2013-2016 werd de culturele sector opgeschrikt door een probleem op het gebied van governance, ofwel het geheel van toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen een organisatie. Naar aanleiding van verschillende grotere en kleinere incidenten werd de vraag gesteld of de gemeente nog wel voldoende zicht had op de enorme verscheidenheid aan relaties die ze met de buitenwereld onderhield en wat er daarin van haar werd verwacht.

In antwoord daarop is in mei 2015 het gemeentelijk programma Herijking Governance van start gegaan. Het resultaat van het programma is een (gemeentebrede) leidraad voor de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het toezicht op instellingen waarmee de gemeente een financiële relatie heeft. De leidraad bestaat uit een relatie-classificatiemodel waarin organisaties op basis van criteria kunnen worden ingedeeld en waarin per categorie is uitgewerkt op welke wijze de invulling van het toezicht vanuit de gemeente concreet vorm krijgt. Daarnaast is uitgewerkt op welke wijze dit instrument behulpzaam kan zijn bij de wijze waarop accounthouders binnen de gemeente Rotterdam invulling geven aan hun toezichthoudende rol.

De afdeling Cultuur heeft naar aanleiding van de leidraad in oktober 2017 een bijeenkomst georganiseerd in Theater Rotterdam met alle cultuurplaninstellingen om samen het gesprek aan te gaan over het belang en de betekenis van de verschillende vormen van toezicht.

Regionale en (inter)nationale positionering van de stad

Rotterdam heeft van oudsher een centrumfunctie voor de regio. De culturele voorzieningen in de stad trekken niet alleen Rotterdams publiek maar ook publiek uit de omliggende gemeenten en soms ver daarbuiten.

Kijken we naar de herkomst van de bezoekers aan de door Rotterdam Festivals ondersteunde evenementen in 2016 dan zien we dat twee derde van alle bezoekers aan deze evenementen uit Rotterdam of omstreken komt.

Herkomst bezoekers evenementen 2016

Bron: Rotterdam Festivals

Het gemeentebestuur onderkent de urgentie om als regio te werken aan economische vernieuwing, verbeterde bereikbaarheid, een beter vestigingsklimaat en het koploperschap op het gebied van duurzaamheid. Cultuur is een van de elementen die daaraan een bijdrage kunnen leveren.

Concreet is de ontwikkeling naar een grotere centrumfunctie terug te zien in samenwerkingen op het gebied van cultuureducatie, talentontwikkeling, marketing/publieksbereik en samenwerking met de theaters in de regio. De Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) levert diensten in omliggende gemeenten en het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam ondersteunt de gemeente Barendrecht bij de uitvoering van het programma Cultuur-educatie met Kwaliteit. De hbo-kunstvakopleidingen Codarts en het Haagse Koninklijk Conservatorium werken intensief samen en zetten stappen om elkaar in het opleidingsaanbod te versterken. De Ooievaarspas uit Den Haag en de Rotterdampas bieden over en weer speciale acties en kortingstarieven.

Verder werken verschillende theaters in Rotterdam en de regio samen in de publiekswerving en de afstemming van de programmering.

In de eerste maanden van 2017 hebben Den Haag en Rotterdam samen een regioverkenning uitgevoerd. Daarin is onderzocht of er sprake is van één regionaal cultureel profiel en in hoeverre onderlinge samenwerking het totale cultuuraanbod kan versterken. Van het onderzoek maakten bijeenkomsten deel uit met de gemeenten Delft, Dordrecht, Leiden, Westland en Zoetermeer. De conclusie van het onderzoek is dat de regio rijk is aan verscheidenheid en dat elke stad een uniek profiel heeft. Nastreven van één cultureel profiel voor de hele regio zal ten koste gaan van deze rijkdom. Wel kan samenwerking zorgen voor meer kennisuitwisseling en praktische verbeteringen. De komende tijd zijn de inspanningen van de gemeenten erop gericht de samenwerking op het gebied van cultuureducatie en publieksbereik verder te versterken, zodat de grenzen tussen de gemeenten geen belemmering meer vormen.

Rotterdamse culturele instellingen zijn sterk internationaal georiënteerd. Dat geldt niet alleen voor de grote instellingen, zoals het Rotterdams Philharmonisch Orkest, Museum Boijmans Van Beuningen, International Film Festival Rotterdam of Theater Rotterdam. Ook kleinere instellingen als het Rotterdams Wijktheater, Conny Janssen Danst, Hotel Modern, Poetry International Rotterdam en North Sea Round Town hebben een groot nationaal én internationaal netwerk en zijn met regelmaat op allerlei plekken in de wereld te vinden.

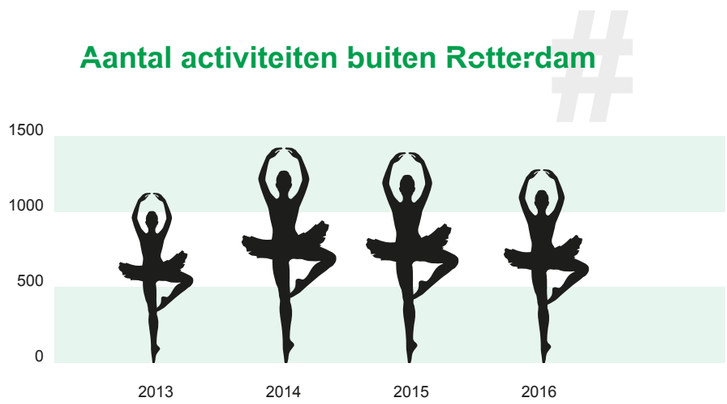
Dit is overigens een algemene trend. De Raad voor Cultuur onderstreept in zijn advies "Agenda Cultuur. 2017-2020 en verder uit 2015" de trend 'dat voor veel culturele instellingen, kunstenaars en makers de stad de thuisbasis is en de wereld het speelveld.' Nederlandse kunst en cultuur is vooral zichtbaar in Europa (Duitsland, België, Frankrijk en Groot-Brittannië) en in Noord-Amerika.

Uit de benchmark van BrandAlchemy[2] blijkt dat Rotterdam meer dan andere steden (buiten Amsterdam) internationaal bekend staat om haar goede aanbod van culturele festivals en evenementen. Daarnaast zijn podiumkunsten, architectuur en vormgeving in bredere zin terreinen waarop het Rotterdamse cultuuraanbod internationaal in de belangstelling staat.

Het imago van Rotterdam zit in de lift. Rotterdam krijgt in internationale media steeds meer positieve belangstelling. De gevolgen zijn gevarieerd. Enerzijds is er een groeiende toeristenstroom, anderzijds groeit de buitenlandse belangstelling voor presentaties van Rotterdamse culturele spelers, en Rotterdam wordt aantrekkelijker als vestigingsplaats voor internationale bedrijven. De hogere internationale waardering straalt ook af op de waardering van bewoners en bezoekers dichter bij huis (bron: Wat wil het publiek?, Rotterdam Festivals).

De betekenis van Rotterdamse culturele instellingen in binnen- en buitenland is dus groot. Het belang hiervan werd in 2013-2016 al onderstreept in de Uitgangspuntennota "Midden in de stad", waar zowel aandacht was voor de Metropoolregio Rotterdam/Den Haag als voor de 'internationale stad'. Het aantal activiteiten buiten Rotterdam is aanzienlijk gestegen gedurende het Cultuurplan 2013-2016. Het gaat met name om theater- en dansgezelschappen die door het land en soms zelfs door de hele wereld reizen. Het aantal activiteiten daalt in 2016 weer enigszins, met name doordat Maas theater en dans in 2015 een piekjaar heeft gehad en ook de dansgezelschappen veel buiten Rotterdam speelden in 2014 en 2015, maar blijft substantieel.

Om de profilering van Rotterdam als cultuurstad verder te versterken, benoemt het Cultuurplan 2017-2020 zowel de nationale als internationale profilering van de culturele sector als speerpunt in het beleid. De plannen en acties in de komende jaren staan genoemd in paragraaf 4: Speerpunten in het beleid 2017-2020.

Bron: Gemeente Rotterdam

Stad voor talentontwikkeling

Op het terrein van de binnenschoolse cultuureducatie was in het Cultuurplan 2013-2016 de verzelfstandiging van het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) de belangrijkste wijziging. Daarvóór was het KCR onderdeel van de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR). Door de verzelfstandiging kreeg de stad de beschikking over een onafhankelijk kennisinstituut voor cultuureducatie, waarvan alle Rotterdamse scholen en culturele instellingen gebruik kunnen maken. Advisering over en productie van het cultuureducatief aanbod werden door deze verzelfstandiging van elkaar gescheiden. Er ontstond een organisatie die scholen en culturele instellingen kan ondersteunen bij de ontwikkeling van een cultuureducatief programma, waarbij de vraag van de school centraal staat.

In haar Uitgangspuntenbrief 'Ruimte voor Cultuur' uit 2015 merkte de minister van Cultuur op: 'Cultuureducatie wakkert de creativiteit en kritische houding van kinderen en jongeren aan. Het is een belangrijke bouwsteen voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door cultuureducatie op school maken kinderen en jongeren kennis met schoonheid en kunnen zij hun talenten verder ontwikkelen. Ook draagt cultuureducatie bij aan historisch besef. Dankzij cultuureducatie komen alle kinderen en jongeren, ongeacht hun achtergrond, in aanraking met kunst en cultuur. Cultuureducatie is een onderdeel van de brede vormende opdracht van het onderwijs.'

Het belang dat de minister hecht aan cultuureducatie komt tot uiting in het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit' dat in 2012 startte en waaraan een aantal Rotterdamse culturele instellingen deelneemt.

Het Landelijke Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) heeft in 2016 geoordeeld dat het waarschijnlijk is dat dit programma de kwaliteit van het cultuuronderwijs heeft bevorderd. Het LKCA baseert dit oordeel op diverse onderzoeken rond cultuureducatie en op het onderzoek "Cultuureducatie met Kwaliteit". Het LKCA ziet op alle actiepunten een duidelijke vooruitgang bij de scholen en culturele instellingen die meewerken aan of gebruikmaken van de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). Zo nam de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen in de periode 2013-2016 volgens het LKCA toe. Veel CmK-scholen zijn zich meer bewust van het belang van cultuureducatie van hoge kwaliteit en zoeken naar samenhang en leerlijnen.

Gemeenten en provincies faciliteren cultuureducatie op scholen. Ook hebben zij een begin gemaakt met de professionalisering van leerkrachten en vakkrachten. Er lopen experimenten met verschillende vormen van professionalisering en op bijna alle scholen werken interne cultuurcoördinatoren aan de verbinding van de school met de culturele omgeving.

Een van de onderdelen van het Rotterdamse programma Cultuureducatie met Kwaliteit is 'Overal Muziek', met daarbinnen het deelprogramma 'Ieder Kind een Instrument'. De SKVR biedt aan kinderen van ruim dertig basisscholen de kans om een instrument te leren bespelen en daardoor hun talent te ontdekken en te ontwikkelen. Het is een intensieve leerlijn waaraan verschillende partners in de Rotterdamse Muziekcoalitie bijdragen. Iedere leerling kan doorstromen naar buitenschoolse muziektrajecten en voor getalenteerde leerlingen staat de weg open naar bijvoorbeeld muziekinstituut Hellendaal. Het programma 'Ieder Kind een Instrument' bestaat al ongeveer tien jaar en heeft zijn succes bewezen. Scholen en leerlingen geven aan dat het programma bijdraagt aan diverse andere vaardigheden dan alleen muzikale.

De projecten en leerlijnen binnen 'Overal Muziek' hebben een belangrijke impuls gegeven aan het muziekonderwijs in Rotterdam. Vooral het programma 'ZangExpress' zorgt ervoor dat docenten zich zekerder voelen om zelf muziek een plek in hun lesaanbod te geven. Groepsleerkrachten krijgen een korte training van vakdocenten en ontvangen lesmateriaal en handvatten om zelf zanglessen te geven met inzet van het digibord.

Bij de vaststelling van het Cultuurplan 2013-2016 heeft het college op voorstel van de gemeenteraad besloten cultuureducatie-activiteiten voor volwassenen in principe niet meer te subsidiëren. Uit het Vrijetijdsonderzoek 2015 blijkt dat deze stopzetting van subsidie niet significant heeft geleid tot lagere deelname aan vrijetijdskunst. Het onderzoek, dat plaatsvindt onder Rotterdammers van 13 jaar en ouder, laat zien dat de actieve beoefening van kunst en cultuur in de jaren 2011, 2013 en 2015 (het laatst gemeten jaar) schommelt rond de 41%. Ook is over het geheel genomen het aantal respondenten dat zijn activiteit in georganiseerd verband beoefent, ongeveer gelijk gebleven.

Fotografie: Tino van den Berg

Fotograaf: Peter Schmidt

Niet-westerse Rotterdammers zijn licht ondervertegenwoordigd in de actieve kunstbeoefening in de vrije tijd. Duidelijker zijn de verschillen tussen leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus. Met de toename van de leeftijd neemt het aandeel kunstbeoefenaars af; het aandeel kunstbeoefenaars neemt juist duidelijk toe met het opleidingsniveau. Deze samenhang is niet zichtbaar bij de verdeling naar inkomensgroepen.

Onder talentontwikkeling valt ook het kunstvakonderwijs. In de Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2013-2016 stelde het college het kunstvakonderwijs een belangrijk element te vinden in de culturele talentontwikkelingsketen. Bovendien draagt kunstvakonderwijs bij aan het streven van de stad om meer studenten en creatieven naar de stad te trekken en voor de stad te behouden.
Rotterdam lijkt daar inmiddels redelijk in te slagen. Jonge ontwerpers vestigen zich meer en meer in Rotterdam, ondanks de concurrentie van steden als Amsterdam en Eindhoven. Jonge, talentvolle ontwerpers als Paula Arntzen of de ontwerpers van Studio RAP zijn buiten Rotterdam opgeleid, maar vestigen zich in Rotterdam. Deze stad draagt bij aan hun verdere ontwikkeling, vanwege de dynamiek van de stad, een gunstig ontwerpklimaat (inspiratie, opdrachtgeverschap en huisvesting/bedrijfsruimte) en de nieuwsgierigheid van Rotterdammers. Een aandachtspunt voor toekomstige ontwikkeling is wel om deze ontwerptalenten voor de stad te behouden. Na verloop van tijd bieden andere steden blijkbaar nog gunstiger condities.

Bij de afgestudeerden van de Willem de Kooning Academie zien we dat deze in binnen- en buitenland hoge ogen gooien. Zo liet de Willem de Kooning Academie haar beste afstudeerders zien op de Dutch Design Week in de context van andere ontwerpopleidingen. Deze afstudeerders beschikken blijkens de interesse in hun werk over een goede combinatie van ontwerp-, presentatie- en ondernemersvaardigheden.

Op het terrein van muziek en dans levert Codarts, hogeschool voor muziek, dans en circus arts, studenten af die binnen de stad doorstromen naar gezelschappen als Scapino Ballet en Conny Janssen Danst, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, maar ook afgestudeerden die in Rotterdam, buiten de stad en internationaal hun weg vinden in klassieke muziek, moderne dans, jazz, wereldmuziek en circus arts en wat Codarts nog meer aan opleidingen te bieden heeft.

Voor de afgelopen cultuurplanperiode was ‘Ruimte bieden aan (top)talent’ het uitgangspunt. Dat hield in:

- de zorg voor vroegtijdige scouting en een doeltreffende doorstroom van binnenschoolse cultuureducatie naar kunstvakonderwijs;
- ontwikkelingsmogelijkheden voor vrijetijdskunstenaars met professionele ambitie (masterclasses, open podia, repetitie- en presentatieplekken en samenwerking tussen amateur- en beroepsorganisaties);
- een breder beroepsperspectief voor afgestudeerden van de kunstvakopleidingen (stageplaatsen, broedplaatsen)
- aanbod van na- en bijscholing en postacademisch onderwijs (incl. ondernemerschapscursussen) voor gevestigde kunstenaars en creatieven;
- facilitering van de vraag naar woon- en werkruimte voor jonge kunstenaars en creatieven die afkomstig zijn van de Rotterdamse kunstvakopleidingen, om hen te behouden voor de stad.

Dat zowel de sector als de gemeente deze uitgangspunten nog steeds serieus nemen, blijkt uit de aandacht die het onderwerp talentontwikkeling krijgt in de Uitgangspuntennota voor het Cultuurplan 2017-2020.

De gemeente heeft geen bevoegdheden voor kunstvakopleidingen op HBO-niveau. Niettemin werken de gemeente en de opleidingen nauw samen. Zowel Codarts hogeschool voor muziek, dans en circus arts, als de Willem de Kooning Academie voelt zich nauw verbonden met de stad en de opgaven waarvoor de stad staat. Codarts heeft daarom onder meer docentopleidingen die sterk gericht zijn op de aansluiting bij de Rotterdamse uitgangspunten voor het cultuuronderwijs. De Willem de Kooning Academie heeft als uitgangspunt dat kunst- en ontwerponderzoek nieuwe vormen van kennis en werkwijzen opleveren en daardoor een katalysator zijn voor innovatie en sociale transformatie. Onderzoek is dan ook een centrale activiteit van de academie en daarin werkt zij samen met diverse stedelijke partijen in de stad.

Gezamenlijk onderzoek is ook het uitgangspunt van het Rotterdam Arts & Sciences Lab (RASL), een samenwerking van Erasmus Universiteit Rotterdam, Codarts en Willem de Kooning Academie. Dit Rotterdam Arts & Sciences Lab werkt aan vraagstukken op het snijvlak van kunstpraktijk en wetenschap, zoals innovatie en ontwikkeling van onderwijsmethodiek, versterking van gezamenlijk, multidisciplinair onderzoek en de ‘double degree’. Dit is een geïntegreerd HBO-WO-curriculum waarin studenten twee volledige bacheloropleidingen afronden: een bachelor aan de

Erasmus Universiteit Rotterdam én een bachelor aan een van de Rotterdamse kunsthogescholen.

Cultuureducatie en talentontwikkeling blijven in de periode 2017-2020 speerpunten in het cultuurbeleid. Over de ontwikkelingen en plannen voor 2017 en volgende jaren staat meer informatie in paragraaf 4: Speerpunten in het beleid 2017-2020.

Levendige (binnen)stad

Onderzoek wijst uit dat steden met een lage(re) attractiewaarde en liggend in een verstedelijkte regio op korte en middellange termijn hun positie kunnen versterken. Voorwaarden voor die verbetering zijn een hogere kwaliteit van de woningen en de woonomgeving, een toename van de bereikbaarheid van banen binnen en buiten de stad én uitbreiding van het aanbod van cultuurvoorzieningen en van andere relevante dag- en avondvoorzieningen.

Om de positie van Rotterdam te versterken heeft het college in 2010 ervoor gekozen de binnenstad te ontwikkelen tot een plek waar altijd iets te doen is. Het is er aangenaam om te verblijven voor bewoners, bezoekers, studenten, ondernemers en investeerders. Via het Programma Binnenstad is de afgelopen jaren intensief samenwerking gezocht met alle partijen die willen bijdragen aan een leefbare stad. Nu, in 2017, is de constatering gerechtvaardigd dat sinds 2010 de twee opeenvolgende colleges voor een aanzienlijk deel geslaagd zijn in hun opzet.

Er wonen meer mensen in de binnenstad: van ruim 32.000 mensen in 2012, ruim 35.000 eind 2016 tot bijna 36.500 halverwege 2017. In 2040 is het aantal bewoners naar verwachting verder gestegen tot circa 60.000. Ook de verblijfsduur van bezoekers van de binnenstad is gestegen. Het voor deze collegeperiode gestelde doel van tien procent was eind 2016 al gehaald. De gemiddelde tijd dat bezoekers in de binnenstad verblijven bedraagt in 2017 ruim viereneenhalf uur. (Bron: Bureau Binnenstad)

De Rotterdamse binnenstad is in november 2015 verkozen tot Beste Binnenstad 2015-2017. Internationale media en de redactie van Lonely Planet hebben Rotterdam in de schijnwerpers gezet. Het aantal toeristen en hotelovernachtingen is de afgelopen paar jaar gestegen. De waardering voor de levendigheid van de stad gaf een stijging te zien van rapportcijfer 7,0 in 2013 naar 7,2 in 2015 en een 7,5 in 2017 (Bron: OBI Binennstadsmonitor 2017).

Om dit te bereiken is een groot aantal culturele activiteiten ontwikkeld. Daaronder zijn de Tijdtrap in de Markthal, het kunstwerk Darwin van Joep van Lieshout in het Museumpark, de Rotterdamse Dakendagen, ZigZagCity, het beter zichtbaar maken van het erfgoed van Erasmus, de Rotterdam Routes, Lijn B (muziekprogrammering op vrijdagavond op de Lijnbaan), Placemaking op het Grotekerkplein en in het Maritiem District en de Flying Grass Carpet op het Schouwburgplein.

Hoewel Levendige (binnen)stad geen speerpunt meer is in het Cultuurplan 2017-2020, gaan de activiteiten in dat kader onverminderd voort. Ze krijgen ondersteuning vanuit het programma Binnenstad: de Binnenstad als City Lounge. Voor de huidige cultuurplanperiode staan onder meer op de agenda:

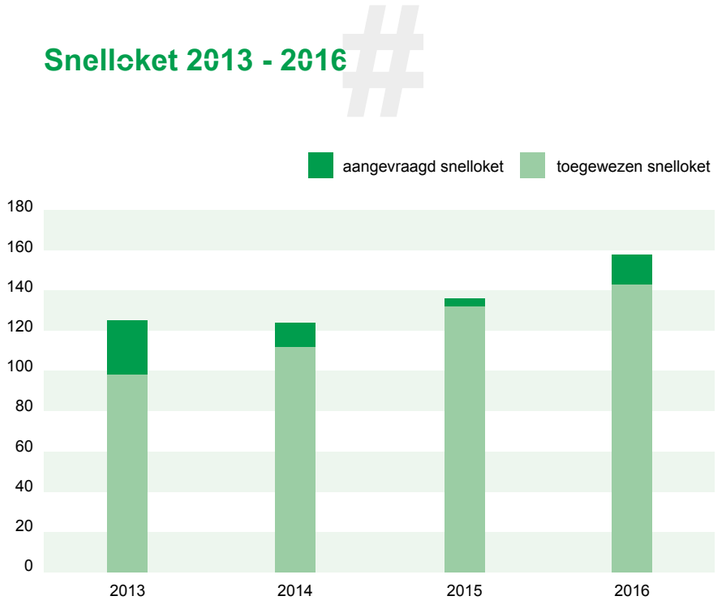
- verlening van eenmalige subsidies als tijdelijke impuls en van meerjarige bijdragen om in gang gezette ontwikkelingen te bestendigen;
- onderhoud en uitbreiding van de Rotterdam Routes;
- ontwikkeling van een centrale kassa voor de culturele instellingen; de eerste stappen daartoe zijn gezet in de hal van het Centraal Station waar lastminutetickets en kaarten voor de Rotterdamse musea te koop zijn;
- streetart op minimaal vijf plaatsen langs de populaire looproutes in de binnenstad als onderscheidend karakteristiek voor Rotterdam in het kader van citymarketing;
- ruimte voor straatartiesten en straatmuzikanten door verlening van honderd ontheffingen per jaar.

Kunst en cultuur in de gebieden

In 2014 zijn de Rotterdamse deelgemeenten opgeheven. Veel taken van de deelgemeenten zijn ondergebracht in de centrale gemeentelijke organisatie. Voor elke voormalige deelgemeente konden de bewoners een gebiedscommissie kiezen, ondersteund door gebiedsmanagers en gebiedsnetwerkers. Zij maken in hun gebiedsplannen een analyse van het gebied en de wijken daarbinnen en benoemen de prioriteiten voor de lopende collegeperiode. De aandacht in de gebiedsplannen voor het culturele klimaat en het cultureel erfgoed is wisselend. Er is aandacht voor cultuur in de gebieden waar cultuur al redelijk aanwezig is in de vorm van culturele voorzieningen of creatieven die wonen en werken in een gebied.

Onderbelicht blijft dat cultuur een instrument kan zijn om de leefbaarheid van een gebied te vergroten, de deelname van de bevolking te laten toenemen of andere vraagstukken bij de kop te pakken.

In dat licht valt op dat het beroep op de subsidieregeling voor cultuur in de gebieden en op het snelloket de laatste jaren sterk toegenomen is. Via de Cultuurscouts doen steeds meer lokale initiatieven een beroep op deze regeling. Zie voor meer informatie hierover de paragraaf over het Cultuurplan 2017-2020.

Bron: Gemeente Rotterdam

Fotograaf: Joep Boute

4. Speerpunten in het beleid 2017-2020

In november 2016 stelde de gemeenteraad het Cultuurplan 2017-2020 unaniem vast. Tot en met 2020 ontvangen 86 culturele organisaties een meerjarige subsidie voor een totaalbedrag van € 80,5 miljoen. Daarnaast heeft Rotterdam enkele culturele organisaties die wel meerjarig subsidie ontvangen maar geen deel uitmaken van het Cultuurplan, zoals de Bibliotheek Rotterdam, de lokale omroep en de stichting Rotterdam Festivals.

Voor het Cultuurplan 2017-2020 zijn vijf speerpunten benoemd:

- vernieuwing en innovatie
- publieksverbreding en -vergroting
- internationalisering
- cultuureducatie en talentontwikkeling
- samenwerking

De vijf speerpunten zijn de uitkomst van een breed gedragen proces van co-creatie tussen de gemeente, de culturele sector en de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC). Gezamenlijk hebben zij de uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2017-2020 opgesteld [3]. Daarnaast heeft de gemeenteraad aandacht gevraagd voor de plaats van cultuur in de gebieden. Hieronder vindt u een schets van de belangrijkste trends en ontwikkelingen rond deze speerpunten.

Vernieuwing en innovatie

De Uitgangspuntennota voor het Cultuurplan constateert een nieuw elan in de stad. Een onderstroom van creativiteit is te vinden bij culturele instellingen maar ook en vooral in het overgangsgebied tussen horeca, uitgaan en cultuur en op plekken die door een sfeer van creativiteit een steeds sterkere aantrekkingskracht hebben op winkels en werkruimten van kleinschalige creatieve ondernemers en kunstenaars. Zij vormen vervolgens op hun beurt de katalysator voor nieuwe, kleinschalige festivals en evenementen. De stad bruist in toenemende mate van innovatieve culturele ontwikkeling.

- innovatie door initiatieven en projecten van jonge creatieve ondernemers, kunstenaars en culturele organisaties;
- innovatie binnen de bestaande culturele organisaties.

Nieuw talent

Een nieuwe generatie kunstenaars en creatieven staat voor de deur van de gevestigde culturele organisaties en de gemeente. Het is een generatie die gehoord wil worden, die een nieuwe generatie publiek aanspreekt en die een plaats wil krijgen in het lokale en landelijke cultuurbestel. De gemeente speelt daarin als beleidsbepaler een belangrijke rol en kan ook in de instrumenten voorzien die jonge kunstenaars en creatieven in staat stellen zich te ontwikkelen en te presenteren.

De gemeente doet dit in fysieke zin al een aantal jaren. Het Loket koppelt sinds 2013 organisatoren van culturele publieksevenementen aan leegstaande panden. De Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam biedt betaalbare werkruimte voor (beeldend) kunstenaars en voor culturele organisaties, creëert ontmoetingsplekken en legt verbindingen tussen de creatieve sector, verhuurders, de buurt en de stad. De SKAR beschikt over 291 ateliers en 24 gebouwen die bij bijna 500 huurders in gebruik zijn.

De recente beleidsnotitie over ateliers en broedplaatsen in de stad doet bovendien een aantal aanbevelingen voor versterking van de positie van nieuw talent. Uitgangspunt van het atelier- en broedplaatsenbeleid is dat er voldoende betaalbare atelier- en werkruimte beschikbaar is voor creatieve makers. De beschikbaarheid van deze ruimtes is van grote waarde voor het aantrekken van talent. Hun aanwezigheid levert een bijdrage aan de ontwikkeling van Rotterdam als levendige, dynamische, jonge en creatieve stad.

Placemaking

Bij de beschikbaarstelling van ruimten voor nieuw talent horen de verzamelplekken van culturele en creatieve makers op de meer ongepolijste plaatsen in de stad, in gebieden in opkomst en op plekken die op het punt van transitie staan. Hierbij is te denken aan het Zomerhofkwartier (ZoHo en de Hofbogen), aan het Hoogkwartier van Hoogstraat tot Goudsesingel (met de Kunstuitleen,

3 Reikwijdte & armslag. Uitgangspuntennota voor het Rotterdamse Cultuurplan 2017-2020

architectenbureau MVRDV, Groos en anderen), het Central District (met in het Schieblock onder meer ontwerpbureau ZUS, de IABR en Shift Architecture en de Delfstestraat met bijvoorbeeld HipHopHuis, Annabel en De Biergarten) en aan het Merwe-Vierhavengebied waar onder andere Daan Roosegaarde en Joep van Lieshout hun werkgebied hebben.

Het zijn belangrijke plaatsen voor innovatie en vernieuwing, voor talentontwikkeling, en vooral ook voor de aantrekkelijkheid van de stad. Kenmerkend is dat al deze gebieden zorgen voor een nieuwe dynamiek, levendigheid en nieuwe vormen van economische bedrijvigheid.

Innovatie voor andere sectoren

CityLab010 geeft makers en vernieuwende organisaties de mogelijkheid hun dromen te verwerkelijken. Er zijn twee algemene spelregels. Elk plan moet maatschappelijk relevant zijn én het moet innovatief zijn. Het innovatieve aspect zit in een vernieuwende aanpak of vernieuwende vorm van samenwerking, bijvoorbeeld met een ander beleidsterrein. In de culturele sector zijn in 2016 zeven plannen gehonoreerd, waaronder de volgende drie:

- Dance for Health: een ontmoetingsplek waar experts op het vlak van dans en gezondheid hun creativiteit, kennis en kunde samenbrengen. In samenwerking met en voor mensen met de ziekte van Parkinson, reuma en MS, ontwikkelen zij innovatieve bewegingsprogramma's die bijdragen aan de therapie van deze patiënten. In 2017 bracht Dance for Health in Rotterdam een voorstelling onder leiding van de professionele choreografe Krisztina de Châtel, gedanst door een aantal deelnemers aan de activiteiten van Dance for Health.
- Het designermerk Granny's Finest brengt generaties op laagdrempelige wijze bij elkaar en voorkomt zo eenzaamheid onder ouderen. Het creatieve proces, van idee tot product, vindt bij Granny's Finest plaats vanuit de samenwerking tussen jonge ontwerpers en ouderen die de ontwerpen uitvoeren;
- From black spot to sweet spot: een programma dat tien bedrijven koppelt aan tien kunstenaars. Samen onderzoeken ze creativiteit en ondernemerschap. Elk bedrijf brengt een vraagstuk in waar het tegen aanloopt. De groep kunstenaars bekijkt, bespreekt, stelt vragen en geeft uiteindelijk advies aan de bedrijven over het ingebrachte vraagstuk. De ondernemers op hun beurt geven de kunstenaars via een training een kijkje in de keuken van hun ondernemerschap.

Fotograaf: Peter Schmidt

Fotografie: iris van den broek

Creatieve industrie

De creatieve industrie is bij uitstek een innoverende en vernieuwende sector. Ontwerpers en makers ontwikkelen nieuwe ruimtelijke voorstellen of scenario's. Dit doen zij zowel binnen een commerciële context als binnen een culturele, artistieke of maatschappelijke context. Voor het cultuurbeleid is de creatieve industrie een jonge sector.

Tot 2013 was het culturele gedeelte van de ontwerpsector (architectuur, vormgeving en digitale cultuur) ondergebracht in meerdere sectoren. Op rijksniveau is de creatieve industrie sinds dat jaar een zelfstandige culturele sector. Daarmee is op rijksniveau voor instellingen op het gebied van architectuur, vormgeving en digitale cultuur sprake van een eigen sector, met passend beleid, passende beoordelingscriteria en met het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie als een eigen subsidiefonds. In het Rotterdamse cultuurbeleid viel creatieve industrie tot 2016 onder de sector 'beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving' en onder de sector 'film, digitale media en letteren'. Inmiddels beschouwt de gemeente de creatieve industrie ook als zelfstandig aandachtsgebied in het cultuurbeleid.

Andere ondersteuningsvormen

Meer en meer blijkt subsidie niet de enige oplossing te zijn voor de behoefte aan ondersteuning van nieuwe talent, jonge creatieven of anderen die willen vernieuwen of experimenteren. Andere werkwijzen, netwerkstructuren en het raken aan verschillende disciplines tegelijk staan vaak op gespannen voet met de bestaande subsidieregelingen en soms ook met subsidies in het algemeen. Uit verkenningen en gesprekken in 2016 bleek de culturele sector behoefte te hebben aan meer flexibele ondersteuningsinstrumenten, zoals:

- alternatieve financieringsvormen als leningen en crowdfunding;
- ruimte voor ontwikkeling en experiment: fysiek via atelier- en broedplaatsenbeleid, werkplaatsen en presentatieplekken bij grotere instellingen en verder via begeleiding, ondersteuning en advisering;
- ruimte voor ontwikkeling van ondernemerschap;
- facilitering van 'vernieuwing' via nieuwe projecten en programma's.

Om tegemoet te komen aan deze behoeften is in 2017 een atelier- en broedplaatsenbeleid ontwikkeld en een pilot gestart voor kortlopende laagrentende leningen en crowdfunding. De pilot is bedoeld voor inzet in de periode

Fotografie: Jan Bijl

Fotograaf: Peter Schmidt

2018 tot en met 2020. In het derde jaar volgen de evaluatie en besluitvorming over de voortzetting. Tegelijkertijd is er in 2017 een herijking uitgevoerd van het stelsel voor eenmalige subsidies. De uitkomsten daarvan voert de gemeente in vanaf 2018. Dat gebeurt door invoering van andere werkwijzen, inzet van nieuwe subsidieprogramma's en een aanbod van begeleidingstrajecten voor bestaande en nieuwe subsidieaanvragers.

Publieksverbreding en -vergroting

Rotterdam groeit, vergrijst en is tegelijkertijd een stad met een grote groep jongeren. De stad kent bovendien een enorme diversiteit aan culturen en etniciteit, in levensstijl, in religie, en zo meer. Door een toenemende migratie uit steeds meer verschillende gebieden ter wereld ontstaat een etnische en culturele bevolking, gekarakteriseerd door superdiversiteit. [4] Deze ontwikkelingen zetten zich volgens de prognoses ook de komende jaren voort. Dat vraagt om een herbezinning op de relatie tussen cultuur, culturele organisaties en de inwoners van Rotterdam.

Een speerpunt in het Cultuurplan 2017-2020 is (aantoonbare) publieksverbreding en vergroting. Daarom hebben de gemeente, de stichting Rotterdam Festivals en de culturele organisaties in de stad het op zich genomen in kaart te brengen wie wat doet en waar nog gaten vallen. De conclusies uit dit onderzoek zullen leiden tot een actieprogramma waarmee de sector ontbrekende publieksgroepen kan opzoeken en kan bepalen welke organisatie daarbij welke taken op zich neemt.

Kennis over publiek en non-publiek is de basis voor het bereiken van nieuwe doelgroepen. Daarom sluiten de culturele organisaties allianties om zowel het eigen als elkaars publiek beter te leren kennen, te volgen en te bereiken. Ze maken daarvoor gebruik van de publieksgegevens waarover de sector beschikt, zoals het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals, aangevuld met bestaande onderzoeken door anderen.

Het non-publiek blijft de komende jaren een belangrijk punt van aandacht. Nog steeds neemt een aanzienlijk deel van de Rotterdamse bevolking niet of weinig deel aan het culturele leven. Vooral Rotterdammers met een niet-westerse achtergrond zijn gemiddeld ondervertegenwoordigd in de publiekscijfers. Dat geldt ook voor lager opgeleiden en mensen met lagere inkomens. Hoewel de Rotterdampas, de landelijke Museumkaart en specifieke kortingsregelingen een aantal barrières wegnemen, blijft het een aandachtspunt onder vertegenwoordigde bevolkingsgroepen meer te laten deelnemen. Onderzoek moet uitwijzen welke andere belemmeringen dan de prijs deze potentiële cultuurdeelnemers ervaren. Ouderen noemen bijvoorbeeld onveiligheid in de avonduren, gebrekkige openbaarvervoerverbindingen en gebrekkige bereikbaarheid en toegankelijkheid van de locaties als belemmering. Jongeren voelen zich vaak minder goed thuis bij het aanbod van en de sfeer in de bestaande culturele instellingen. In 2016 was 49,8% van de Rotterdammers van niet-Nederlandse afkomst (37,6% niet-westers). Dat percentage neemt naar verwachting de komende jaren toe.

Kijkend naar de gesubsidieerde culturele organisaties, dan sluiten hun organisatie en programmering in de meeste gevallen nog niet goed aan op de vraag van Rotterdammers met een niet-Nederlandse afkomst. De Code Culturele Diversiteit die landelijk door de culturele sector is opgesteld, heeft nog niet tot de gewenste resultaten geleid.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RKCC) startte in 2017 een meerjarig onderzoek naar de vraag welke lacunes er zijn en welke veranderingen mogelijk zijn. In de cultuurplanperiode 2017-2020 moet dit onderzoek leiden tot de eerste acties en aanbevelingen voor de cultuurplanperiode 2021-2024.

Fotografie: Iris van den broek

4 Sociaal en Cultureel Planbureau, De toekomst tegemoet (2016) 17-42.

Fotografie: Iris van den broek

Het punt van de culturele diversiteit staat in nauwe relatie tot nieuwe makers en cultuuruitingen, hoewel zij er de voorkeur aan geven te spreken van ‘inclusiviteit’ in plaats van diversiteit. Al eerder in deze publicatie is aangegeven dat nieuw talent aan de poorten van de culturele sector rammelt. Veel van dit talent heeft weliswaar zijn herkomst in andere culturen, maar waar het in hun ogen om gaat is dat zij nieuwe of vernieuwende kunst maken en een doelgroep aanspreken die jong en divers is. Die doelgroep is anders dan het gebruikelijke publiek van de meeste culturele instellingen. De komende jaren zullen het culturele veld, de gemeente en de jonge makers zelf zoeken naar wegen om deze jonge makers een eigen plek te geven in het culturele aanbod van de stad. Dat kan een bestaande plek zijn, maar ook een nieuwe plek, voor een eigen en een nieuw publiek. Dat vraagt om een andere manier van kijken naar kwaliteit, ondersteuningsvormen en toegankelijkheid.

Internationalisering

Voor de Rotterdamse culturele instellingen is het niet alleen noodzakelijk zich met de eigen stad te verbinden. Voor veel instellingen is het ook nuttig en nodig om ver daarbuiten, in de rest van Nederland en elders in de wereld, zichtbaar te zijn. Ook is het voor de stad noodzakelijk de wereld actief naar Rotterdam te halen. Ambassadeur- en gastheerschap gaan hand in hand. De culturele sector heeft in de Uitgangspuntennota voor het Cultuurplan 2017-2020 uitgesproken zich collectief verantwoordelijk te voelen voor versterking van de nationale en internationale profilering. Dit is in 2017 onder meer tot uitdrukking gekomen in het zogenoemde IABx-traject. Een specifiek voor dit doel ingestelde International Advisory Board (IABx), de culturele sector en een aantal externe organisaties hebben in dit traject samengewerkt. Samen hebben ze in oktober 2017 een advies uitgebracht waarin de vraag centraal staat hoe Rotterdam meer bezoekers kan aantrekken en een nationale en internationale hotspot kan worden. De belangrijkste bevinding van de IABx is dat een sterke en intensieve samenwerking van de cultuursector met andere stakeholders nodig is die het verhaal van de stad, gebaseerd op de authenticiteit, het DNA en de trots van de stad, verbindt en uitdraagt. Om die samenwerking te realiseren doet de IABx dertien aanbevelingen. Deze zijn beschreven in de publicatie ‘Rotterdam, stay close to what you are! Becoming an international cultural hotspot starts with authenticity’.[5]

Voor de periode 2017-2020 staat naast de ontwikkeling van de stad als internationale culturele hotspot de herdefiniëring van het Rotterdamse internationale cultuurbeleid op het programma. Kende de stad in de periode 2009-2012 een intensief programma Internationalisering, in de afgelopen cultuurplanperiode was het uitgangspunt dat internationalisering gerekend mag worden tot het reguliere beleid van de instelling. Uitgaven die daaruit voortvloeien, betalen uit de reguliere cultuurplansubsidie. De gemeente vond een eigen aanvullend beleid niet langer nodig. In de lopende cultuurplanperiode zoekt de gemeente weer actief de internationale samenwerking met een aantal steden en regio’s. Dit gebeurt vanuit de overtuiging dat internationale samenwerking, internationale programmering en internationale profilering geschikte instrumenten zijn voor artistieke vernieuwing en versterking, en voor het vinden van nieuwe wegen naar markt- en publieksverbreding. De gemeente sluit daarmee aan bij de brief van de ministers van OCW en Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer [6] en het Beleidskader Rotterdam Internationaal 2015-2020 [7].
Uitgangspunt in het herijkte internationaal cultuurbeleid is om vanuit de sterke punten van de stad – in het bijzonder van het culturele veld – langdurige samenwerkingsverbanden aan te gaan met steden en stedelijke regio’s die nieuwe kansen bieden voor versterking van zowel Rotterdam als de buitenlandse partner.
Net als het Rijk werkt Rotterdam, uiteraard met specifiek Rotterdamse accenten, met de volgende doelstellingen voor ogen:

1. een sterke cultuursector die in kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame samenwerking en die het buitenland ziet en waardeert;
2. een bijdrage van cultuur aan een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld, bijvoorbeeld via cultuuronderwijs en talentontwikkeling;
3. een effectieve inzet van de vele bestaande culturele relaties en netwerken om specifieke beleidsdoelen in de relatie met internationale contacten dichterbij te brengen.

Cultuureducatie en talentontwikkeling

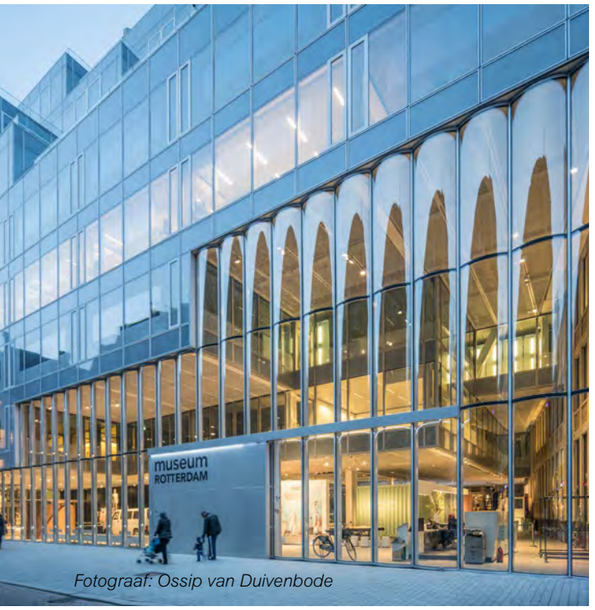
Cultuureducatie en talentontwikkeling blijven in de Cultuurplanperiode 2017-2020 onverminderd speerpunten in het Rotterdamse cultuurbeleid. De culturele sector deelt de stedelijke ambitie op deze onderwerpen.

Cultuureducatie

Organisaties die actief zijn op het gebied van cultuureducatie hebben zich in een platform verenigd. Zij stemmen hun activiteiten onderling af en zorgen voor meer samenhang in het aanbod van cultuureducatie. Samen met het voortgezet onderwijs heeft het platform een Rotterdams CKV-model ontwikkeld. Op deze manier streeft de sector ernaar dat het Cultuurtraject Rotterdam negentig procent van het primair onderwijs bereikt (in 2016 was dat zestig procent) en veertig procent van het voortgezet onderwijs

5 Een coproductie van Stichting Rotterdam Partners, Gemeente Rotterdam, Stichting Rotterdam Festivals, Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en het directeurenoverleg van Rotterdamse cultuurplaninstellingen.
6 Kamerbrief over Internationaal Cultuurbeleid van de ministers van OCW en Buitenlandse Zaken, https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/05/04/kamerbrief-over-internationaal-cultuurbeleid-2017-2020, 4 mei 2016
7 https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/internationale-en-europese-zaken/Beleidskader-Rotterdam-Internationaal-2015-2020_15bb010495.pdf

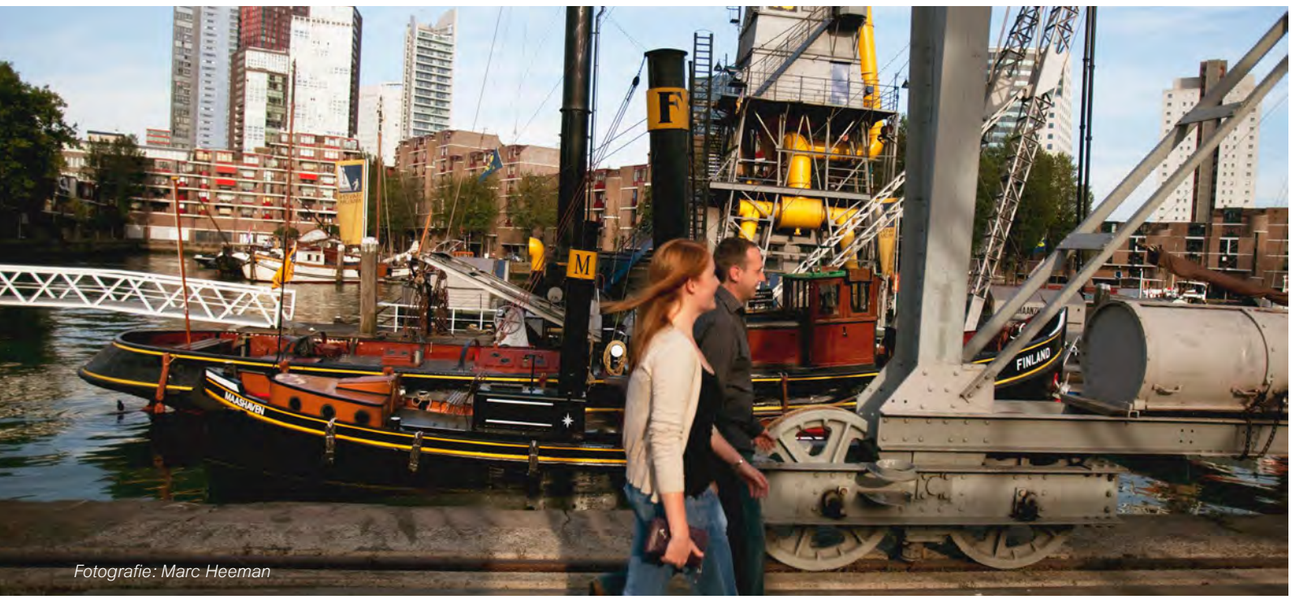

Fotograaf: Ossip van Duivenbode

Fotograaf: Ossip van Duivenbode

Fotograaf: Ossip van Duivenbode

Fotograaf: Peter Schmidt

Fotografie: Marc Heeman

(in 2016: vijfentwintig procent). Daarnaast heeft de culturele sector de ambitie uitgesproken dat het in het curriculum verankerde cultuuronderwijs stijgt van vijfentwintig naar veertig procent van de scholen.

Eind 2016 heeft Rotterdam het bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs met de minister en staatssecretaris van OCW verlengd voor de periode 2017-2020. Een van de elementen daarin is dat de stad met schoolbesturen en de culturele sector een convenant sluit over tijd, mankracht en middelen voor cultuureducatie in het basisonderwijs. Met het convenant wil de gemeente de positie en de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs versterken. Net zoals de gemeente dat in 2013 deed, geeft Rotterdam ook nu aan dat de afspraken met schoolbesturen en culturele organisaties vooral gaan over:

- de betekenis van cultuureducatie bij de ontwikkeling van leerlingen (cognitief, sociaal, emotioneel, in competenties en natuurlijk cultureel),
- de manier waarop cultuureducatie het curriculum van de school kan verbreden, verdiepen en versterken,
- de inzet die de gemeente, het onderwijs en de cultuursector samen leveren om met cultuureducatie bij te dragen aan de doelen van het gemeentelijke onderwijsbeleid.

Het gaat dus om een convenant dat aansluit bij en een specificatie vormt van het Rotterdamse onderwijsbeleid Leren Loont! Het convenant is daarmee een toevoeging aan dit Leren Loont! en aan het Cultuurplan 2017-2020.

Bij de vaststelling van het Cultuurplan 2017-2020 heeft het college besloten dat er een onderzoek moest komen naar cultuureducatie. Aanleiding was een drieledige constatering van de RRKC in zijn cultuurplanadvies 2017-2020: er is weinig zicht op de vraag naar cultuureducatie vanuit het onderwijs, het is onduidelijk hoe het aanbod van culturele en cultuureducatieve instellingen zich verhoudt tot de vraag vanuit de scholen, en er is geen helderheid over het resultaat van alle inspanningen. Het college gaf vervolgens het onderzoeksbureau Berenschot opdracht het veld van binnenschoolse cultuureducatie in de gemeente Rotterdam in kaart te brengen. In de Uitgangspuntennota voor het Rotterdamse Cultuurplan 2017-2020 staat dat alle Rotterdamse kinderen in contact moeten komen met kunst en cultuur. Berenschot constateert dat de feitelijke deelname aan kennismakingsactiviteiten op dit moment in het primair en voortgezet onderwijs al veel hoger ligt dan waar de gemeente in 2015 van uitging. Scholen maken daarvoor gebruik van het Cultuurtraject, het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, de inzet van combinatiefunctionarissen, het onderwijsprogramma Leren Loont! en andere activiteiten. Een belangrijke bevinding uit het onderzoek is dan ook dat in Rotterdam veel gelegenheid is voor kunstzinnige oriëntatie in het onderwijs.

Veel binnenschools aanbod is gericht op de eerste kennismaking met cultuur. Deze eerste kennismaking blijft echter vaak aan de oppervlakte en zou volgens Berenschot mogelijk meer stevigheid en diepgang kunnen krijgen waardoor de impact van de kennismaking met cultuur groter wordt. Bij een kleiner, maar nog steeds aanzienlijk aantal scholen, vindt overigens intensieve oriëntatie plaats. Waar de RRKC een overdaad aan aanbod constateerde, ervaren scholen dat volgens de onderzoeksresultaten als een ruime keuze.

Fotografie: Danielle van der Schans

Fotograaf: Peter Schmidt

Zij ervaren dat er een breed en gevarieerd palet aan activiteiten beschikbaar is. Voor de scholen is het redelijk goed mogelijk aanbod te vinden dat aan hun wensen voldoet. Berenschot vraagt wel aandacht voor de vraag of het aanbod voldoende aansluit bij de diverse achtergronden van kinderen en jongeren in Rotterdam. Uit het onderzoek blijkt dat het belang van cultuureducatie voor de deelnemende scholen buiten kijf staat. Ze hebben echter wel behoefte aan meer ondersteuning en een breder draagvlak in de scholen zelf om de cultuureducatie te kunnen voorzetten en er diepgang aan te kunnen geven. Nu valt of staat de inzet op cultuureducatie vaak met individuele docenten die zich vanuit een, veelal persoonlijke, motivatie en interesse inzetten voor cultuur in de school, zowel qua visievorming als in de totstandkoming en uitvoering van een programma/activiteiten. Hoewel iets meer dan de helft van de scholen een visie op cultuur heeft, wil dat dus nog niet zeggen dat er sprake is van inbedding in de vorm van een degelijke uitvoering van de activiteiten en de continuïteit daarvan, aldus Berenschot. Het bureau ziet hier een rol van betekenis voor het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam.

Ten slotte blijft voor scholen vervoer naar cultuureducatieve activiteiten een belemmering. Zij ondervangen deze belemmering vaak door activiteiten in de school zelf te laten plaatsvinden. Nadeel is volgens de respondenten en Berenschot dat daarmee kinderen een ervaring wordt onthouden. Op scholen ontbreekt het bovendien vaak aan een geschikte ruimte voor cultuureducatieve activiteiten.

Talentontwikkeling

Al eerder in deze Cultuurverkenning is opgemerkt dat nieuw talent voor de deur staat en ruimte wil om zich te ontwikkelen en te presenteren, om te experimenteren en te produceren. De culturele organisaties in het Cultuurplan 2017-2020 hebben een netwerk opgericht om nieuw talent optimaal te begeleiden. Een aantal instellingen heeft in zijn beleidsplannen laten zien welk onderdeel van dit netwerk zij op zich willen nemen en hoe dit aansluit op de activiteiten van andere talentontwikkelaars. Daarmee bieden zij de mogelijkheid om talentontwikkeling een stevige impuls te geven. Tegelijkertijd geldt dat er nog een groot aantal stappen nodig is om de kloof tussen de cultuurplaninstellingen en het aanstormend talent te overbruggen.

In het voorjaar van 2017 heeft een aantal jonge, nieuwe cultuurmakers de gemeente een brandbrief gestuurd. Daarin vragen zij de gemeente hen te helpen ruimte te vinden om zich te ontwikkelen en te presenteren, en om hun een betere toegang te verlenen tot de financiële hulpbronnen. De gemeente heeft de oproep opgepakt en is in gesprek gegaan met de briefschrijvers en andere nieuwe cultuurmakers om de behoeften te concretiseren en daarvoor oplossingen te zoeken. Herijking van de subsidiesystematiek voor eenmalige subsidies, invoering van nieuwe financieringsvormen, de ontwikkeling van het atelier- en broedplaatsenbeleid en van ondersteuningsprogramma's voor ondernemerschap zijn enkele voorbeelden die de gemeente uitwerkt. De vragen die de groep talenten stelt sluiten voor een belangrijk deel aan bij de vraagstukken over vernieuwing en innovatie.

Samenwerking

Samenwerking is een van de speerpunten in het cultuurbeleid omdat de culturele sector een belangrijke bijdrage kan leveren aan vraagstukken op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn, stedelijke ontwikkeling, economie, toerisme en duurzaamheid. Daarbij is cultuur niet alleen een middel om doelen op die terreinen te verwezenlijken, maar vooral een extra dimensie die bijdraagt aan de kwaliteit van de inzet en activiteiten op die terreinen. Vanuit de eigen betekenis van kunst en cultuur kan de culturele sector bijdragen aan de ontwikkeling van nieuw aanbod voor nieuwe doelgroepen, op nieuwe plekken en in andere vormen.

Over de samenwerking merkt de RRKC in zijn advies bij het Cultuurplan 2017-2020 op dat dit speerpunt in de cultuurplanaanvragen niet goed van de grond komt. Volgens de RRKC lijkt de samenwerking in een aantal opzichten op een plichtpleging die de partners niet uitwerken in concrete voorstellen. De praktijk lijkt die constatering te weerleggen. In de eerste plaats blijkt dat uit de bevindingen van Berenschot in het onderzoek naar de binnenschoolse cultuureducatie. In de tweede plaats blijken er op het terrein van zorg, welzijn en de binnenstedelijke ontwikkelingen steeds meer bewegingen te zijn die leiden tot een vruchtbare samenwerking binnen kunst en cultuur enerzijds en tussen kunst en cultuur met andere beleidsdomeinen anderzijds. Enkele voorbeelden van samenwerking zijn in het voorgaande al genoemd. In aanvulling daarop kunnen nog genoemd worden het werk van de cultuurscouts in de veertien Rotterdamse gebieden en de culturele initiatieven en activiteiten die met hun ondersteuning zijn ontstaan.

Cultuur in de gebieden

Naast de gebiedscommissies en bijvoorbeeld de Opzoomer-organisatie verleent ook de stad eenmalige en meerjarige subsidies aan culturele organisaties en activiteiten in een van de veertien gebieden. Enkele van deze organisaties zijn opgenomen in het Cultuurplan 2017-2020. Andere aanvragers maken gebruik van de regeling voor Kunst en Cultuur in de gebieden.

Kijken we naar het huidige cultuuraanbod in de gebieden van Rotterdam, naar de belangrijkste voor kunst en cultuur relevante kenmerken, de culturele infrastructuur, het aanwezige initiatief en de huidige deelname aan kunst en cultuur dan valt op dat het cultuuraanbod in de minder kansrijke wijken van Rotterdam kwetsbaar lijkt. Dat is vooral in Rotterdam-Zuid waarneembaar. Daar draagt een klein aantal individuen, veelal gedreven door idealisme, de culturele activiteiten. Zij beschikken niet per se over voldoende geld en andere middelen om langdurig en intensief als vrijwilliger aan het werk te zijn. De impliciete vraag naar culturele activiteiten is in kansarme wijken vaak ingegeven door de behoefte aan versterking van de sociale binding en van talentontwikkeling. De financieringsmogelijkheden van de gemeente sluiten niet voldoende aan bij deze vraag. Dat komt onder meer doordat de verschillende subsidiekaders nog onvoldoende met elkaar verbonden zijn. Herijking van de systematiek voor eenmalige culturele subsidies en nieuwe vormen van financiële en andere ondersteuningsvormen kunnen ook hier mogelijk oplossingen bieden, permanent of tijdelijk.

Niet alleen werken in de gebieden culturele, gebiedgerichte organisaties, die daarvoor soms meerjarige subsidie ontvangen. Ook steeds meer grootstedelijke voorzieningen die meerjarige subsidies ontvangen richten zich met hun aanbod nadrukkelijk op de wijk of hebben een sterke band met het gebied waar ze gevestigd zijn. We noemen in dat verband als voorbeelden Theater Walhalla, Circus Rotjeknor en Het Verhalenhuis Belvédère op Katendrecht, Theater Zuidplein in Charlois, Villa Zebra in Feijenoord, Theater Babel, Punt 5 en Maas theater en dans in Delfshaven en de in diverse gebieden opererende organisaties Bibliotheek Rotterdam, Rotterdams Wijktheater en de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam. Het Wijktheater heeft zijn vestiging in het lokale theater Islamunda in IJsselmonde, de SKVR maakt gebruik van enkele eigen en van gehuurde locaties in de diverse gebieden in de stad.

Met de realisatie van het Kunstenpand in Hart van Zuid in de periode 2017-2020 krijgt Rotterdam-Zuid een multifunctioneel cultureel gebouw waarin naast een theater onder andere ook een bibliotheek gevestigd zijn. De vestiging van het Nationaal Cultureel en Wetenschappelijk Instituut op Zuid, waarnaar op dit moment een haalbaarheidsonderzoek loopt, kan de culturele potentie van Rotterdam-Zuid verder vergroten.

Meer dan twintig podiumkunstinstellingen en lokale podia dragen voor een groot deel de culturele wijkprogrammering (Cultuurbuur). De leden van het netwerk zetten zich gezamenlijk in om wijkbewoners te ontmoeten, hen bij het netwerk te betrekken en hen te bedienen op een manier die bij hen past. Doel van het programma is om jaarlijks vijftig tot honderd voorstellingen van Rotterdamse stads-gezelschappen te programmeren voor wijkbewoners die de weg naar de reguliere theaters niet of niet gemakkelijk weten te vinden.

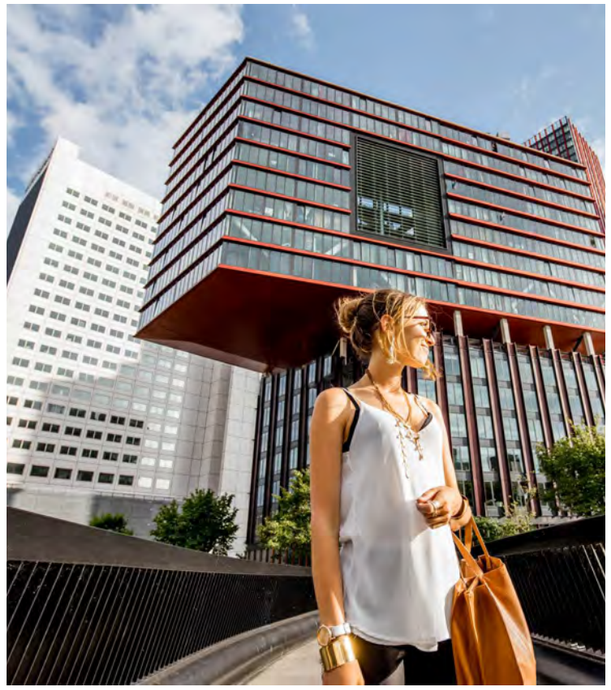
Ten slotte

Deze Cultuurverkenning bevat veel informatie over de staat van de kunst en cultuur in Rotterdam. Tegelijkertijd is het onmogelijk alle facetten van het culturele bestel in de stad te belichten. Zo gaat deze Cultuurverkenning nu bijvoorbeeld niet in op de beleidsterreinen bibliotheek en mediabeleid.

Het ligt in de bedoeling jaarlijks in het algemene deel van de Cultuurverkenning aan de hand van landelijke en stedelijke trends en ontwikkelingen dieper in te gaan op één of enkele aspecten van het gemeentelijke cultuurbeleid. Welk aspect dat is, is mede afhankelijk van de actualiteit in het betreffende jaar. In deel 2 van deze Cultuurverkenning kunt u op basis van factsheets meer lezen over de onderscheiden kunstdisciplines en culturele thema's.

Fotograaf: Bas Czerwinski

Fotograaf: Claire Droppert

 Fotograaf: Guido Pijper

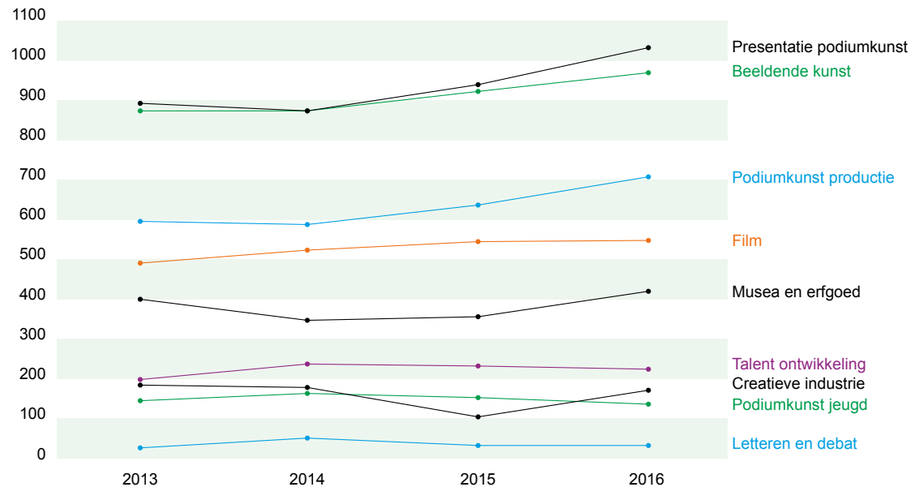
Deel 2. Feiten en cijfers

In dit tweede deel van de Cultuurverkenning is per discipline van de cultuursector een factsheet opgenomen met de belangrijkste feiten en cijfers over 2013 tot en met 2016. Op basis van de resultaten uit de jaarverslagen 2013-2016 van de meerjarig gesubsidieerde culturele organisaties worden deze cijfers op geaggregeerd niveau weergegeven.

Deze cijfermatige gegevens plus een aantal bijbehorende verklaringen worden per factsheet weergegeven. In deze inleiding hebben we op basis van de gegevens per discipline een aantal cijfermatige gegevens samengebracht om een totaalbeeld te krijgen.

Bezoekers per discipline per jaar

(x 1000)

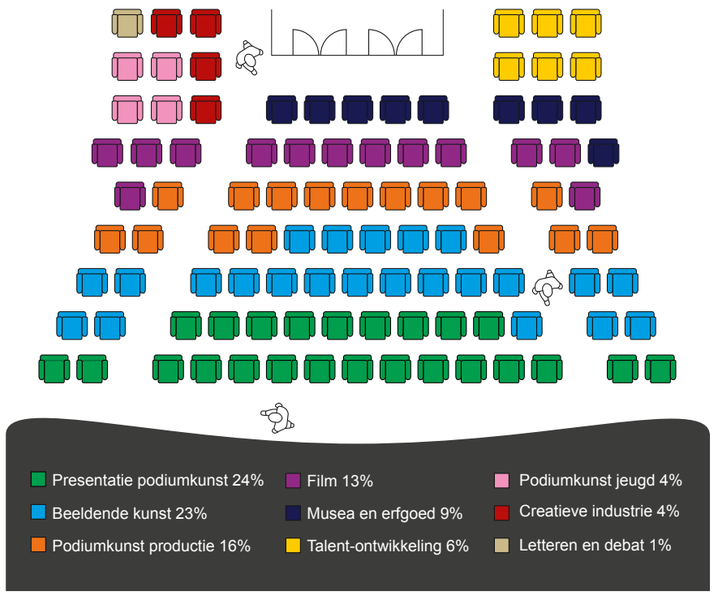

Bron: Gemeente Rotterdam

Met de factsheets wordt beoogd een beeld per discipline te genereren. Enkele instellingen die een structurele subsidierelatie met de gemeente hebben, zijn niet in de factsheets opgenomen, omdat zij activiteiten verrichten die niet in algemene cijfers per discipline te vatten zijn. Het gaat om de instellingen Cultuur Concreet, Stichting Kunstaccommodaties Rotterdam (SKAR), Bibliotheek Rotterdam en Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR). Deze instellingen verrichten belangrijke intermediaire functies in de stad en zorgen er mede voor dat de andere instellingen optimaal kunnen functioneren. Een dergelijke ondersteunende functie heeft ook stichting Rotterdam Festivals (SRF). SRF coördineert de uitvoering van het evenementenbeleid, zoals vastgelegd in de nota 'Dieper in de stad, verder in de wereld'. Binnen het evenementenbeleid zijn de volgende prioriteitsthema's benoemd: Architectuurstad, Maritieme Stad, Jonge Stad, Multiculturele Stad, Internationale Cultuurstad en Internationale Sportstad. Onderdeel van de taken van SRF in de periode 2013-2016 was het uitvoeren en onderhouden van de subsidierelatie met een aantal vanuit het Cultuurplan gesubsidieerde festivals. Het betreft Architectuur Film Festival, Euro+ Songfestival, Gergiev Festival, Metropolis Festival, Motel Mozaïque, North Sea Round Town, Operadagen Rotterdam, Rotterdam Circusstad en Rotterdam Unlimited. Deze rolverdeling bevalt goed en zal in het cultuurplan 2017-2020 worden voortgezet. Het jaar 2016 was met 2,8 miljoen bezoeken het meest succesvolle jaar van deze cultuurplanperiode, mede dankzij de activiteiten rondom het thema 'Rotterdam Viert de Stad'*.

Op het eerste oog lijkt het alsof de discipline Musea en Erfgoed in 2014 en 2015 dalende bezoekcijfers toont. Kijken we echter scherper naar de cijfers van Musea en Erfgoed dan zien we dat in 2014 het Havenmuseum en het Maritiem Museum gefuseerd zijn en dat daardoor de ongeveer 90.000 bezoeken aan het Havenmuseum niet meer apart opgenomen zijn in de tabellen. Vanaf 2014 zijn bezoeken aan het Maritiem Museum ook te lezen als bezoeken aan het Havenmuseum.

Verdeling bezoeken per discipline

Bron: Gemeente Rotterdam

* https://zakelijk.rotterdamfestivals.nl/Assets/Uploads/Documents/PDF%20Jaarverslag%202016.pdf

Fotograaf: Joep Boute

Nemen we dit in ogenschouw dan zien we het aantal bezoeken juist stijgen en ligt het in 2016 ruim boven het (gecorrigeerde) niveau van 2013. Het Maritiem Museum in het bijzonder heeft, mede door een succesvolle zomer-programmering in de museumhaven, in 2016 veel meer bezoeken gerealiseerd, dan de jaren daarvoor.

Bij de podiumkunsten zien we zowel bij de producerende als de presenterende instellingen groei. Bij Dans hebben grote locatievoorstellingen van bijvoorbeeld Conny Janssen Danst en het Scapino Ballet hoge bezoekaantallen gerealiseerd. Ook de theaterinstellingen zoals Theater Rotterdam en Ro Theater laten jaarlijks toenemende cijfers zien.

Bij Podiumkunsten Jeugd zien we in de jaren 2014 en 2015 groei. Na deze twee jaren maakte Maas theater en dans in 2016 pas op de plaats en zien we daardoor het aantal bezoeken iets afnemen.

De cijfers voor talentontwikkeling over 2013 geven een ietwat vertekend beeld; het HipHopHuis hanteerde in dat jaar een andere wijze van registreren.

We kunnen concluderen dat nagenoeg alle disciplines deze cultuurplanperiode jaarlijks meer bezoek hebben weten te genereren.

Kijken we naar de verdeling van het totale aantal bezoeken in Rotterdam aan de verschillende disciplines dan zien we het volgende:

- De verschillen tussen de sectoren zijn groot. Dit is enerzijds te verklaren uit het feit dat er een groot verschil is in omvang van de instellingen in verschillende sectoren.
- Daarnaast heeft niet elke discipline in even sterke mate een publieksfunctie. In bijvoorbeeld de Creatieve Industrie zien we instellingen met meer nadruk op de ontwikkel- of onderzoeksfunctie.
- Desalniettemin valt op dat bijna de helft van de bezoeken wordt afgelegd aan presentatie-instellingen op het gebied van podiumkunsten en instellingen op het gebied van beeldende kunst.

Beeldende Kunst

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Museum Boijmans Van Beuningen, CBK, Showroom MAMA, Nederlands Fotomuseum, Kunsthal Rotterdam, Chabot Museum, Witte de With.

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	210	215	221	252
Aantal producties in Rotterdam	193	208	196	207
Aantal presentaties	79	157	265	379
Aantal presentaties in Rotterdam	76	154	260	374
Aantal bezoeken	874.037	876.631	923.658	970.168
Aantal bezoeken in Rotterdam	799.615	729.257	661.834	682.164

Bezoeken / Presentaties / Producties

Over de periode 2013-2016 zien we over de volle breedte een stijgende lijn in het aantal producties. Op instellingsniveau zien we bij Museum Boijmans Van Beuningen een daling in het aantal producties*. Dit aantal ligt in 2016 nog maar op 63% van het aantal in 2015.

Het totale aantal presentaties neemt sterk toe. Het CBK kende een opvallend sterke groei in presentaties: het aantal presentaties nam bij hen in de periode 2013-2016 toe met een factor 40.

Het totaal aantal bezoeken stijgt met bijna 11% ten opzichte van 2013. Het Nederlands Fotomuseum en Witte de With maken een sterke groei in bezoekaantallen door, in 2016 trokken zij respectievelijk 188% en 93% meer bezoeken ten opzichte van 2013. Opvallend is dat zij beide voornamelijk een groei laten zien in bezoeken van buiten de stad. Beide versterken daarmee nadrukkelijk hun (inter)nationale positie in de periode 2013-2016. Ook het Chabot Museum heeft een stevige groei laten zien en realiseerde in 2016 46% meer bezoeken dan in 2013.

De ogenschijnlijke terugloop van het totaal aantal bezoeken in Rotterdam valt grotendeels te verklaren door een grote presentatie van showroom MAMA in de Kunsthal, in seizoen 2013/2014. Deze trok veel bezoeken in Rotterdam, waardoor het aantal in die periode ongewoon hoog was.

▼ *Fotograaf: Joep Boute* ▲

* Museum Boijmans van Beuningen maakt in de cijfers geen onderscheid tussen een productie of een presentatie

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	13.855	14.797	14.990	15.023
Overige publieke middelen	5.253	4.679	4.843	5.084
Eigen inkomsten	13.985	15.864	14.555	13.267

Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam betreffen meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich doorgaans nauwelijks voordoen. Het is daarom opvallend te zien dat de bijdragen uit het Cultuurplan desalniettemin flink stijgen in de periode 2013-2016. Dit is te verklaren doordat de Kunsthal vanaf 2014 een hoger bedrag ontvangt ter verbetering van de beveiliging.

In de periode 2013-2016 maakten subsidies een kleine 58% uit van de totale omzet van de Beeldendekunst-instellingen. Daarbinnen zien we een stijging in het aandeel gemeentelijke subsidies van 42% in 2013 naar 45% in 2016 van de totale omzet.

Naast middelen uit het Cultuurplan wisten de instellingen in de periode 2013-2016 ook middelen uit “overige publieke fondsen” te genereren. Met name in 2013 wisten het CBK en de Kunsthal veel inkomsten verkrijgt voor specifieke tentoonstellingen. Museum Boijmans Van Beuningen laat over de hele periode een stevige groei zien in inkomsten uit ‘overige publieke middelen’: die inkomsten zijn in 2016 45% hoger dan in 2013.

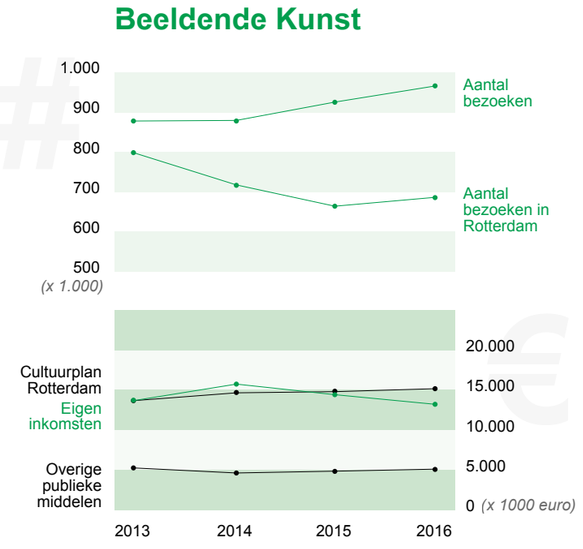
De eigen inkomsten stijgen in de periode 2013-2016 niet significant. De eigen inkomsten laten in 2014 een piek zien en dalen daarna gestaag. De piek in 2014 wordt veroorzaakt doordat Museum Boijmans Van Beuningen bijzonder veel private fondsen wist te werven voor een grote tentoonstelling.

Dat de eigen inkomsten over de hele periode niet sterk stijgen is opvallend, omdat het aantal bezoeken in dezelfde periode wel sterk toeneemt.

Het totaal aandeel eigen inkomsten bedroeg 42% in 2013 en 40% in 2016. Het aandeel eigen inkomsten neemt in deze periode - ondanks stijgende aantallen bezoeken - af.

Het is echter belangrijk om hier op te merken dat er grote verschillen te zien zijn tussen de musea en de presenterende instellingen zoals CBK, Witte de With en Showroom MAMA. De musea hebben in deze periode een gemiddeld aandeel eigen inkomsten van ongeveer 45%, waarbij de Kunsthal met een gemiddelde van 52% er bovenuit steekt.

CBK en Showroom MAMA hebben een gemiddeld aandeel eigen inkomsten van rond de 15% en Witte de With 25%.

Creatieve industrie

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Architectuurinstituut Rotterdam (AIR), Het Nieuwe Instituut (HNI), Designprijs, Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam (IABR), V2_, VIVID, WORM

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	490	452	397	472
Aantal producties in Rotterdam	463	425	373	418
Aantal presentaties	407	462	375	592
Aantal presentaties in Rotterdam	399	439	342	555
Aantal bezoeken	184.451	178.441	104.695	171.177
Aantal bezoeken in Rotterdam	182.264	149.589	100.515	148.998

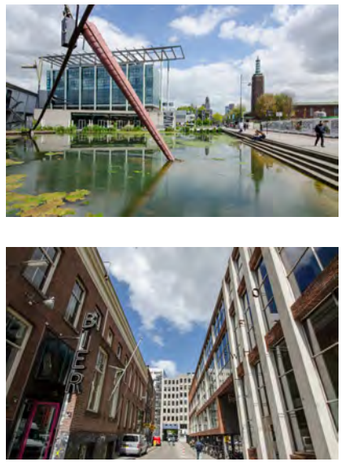
Bezoeken / Presentaties / Producties

Kijkend naar de gehele periode 2013-2016 dan zien we een gemiddeld aantal producties en presentaties van net boven de 900. Per jaar zijn de verschillen groter: in 2015 was het aantal presentaties en producties bijvoorbeeld 772, terwijl in 2016 dit 1064 was. Dit valt grotendeels te verklaren door twee tweejaarlijkse evenementen: de Designprijs (georganiseerd in 2013) en de Internationale Architectuur Biënnale (georganiseerd in 2014 en 2016). Ook in het aantal bezoeken zien we grote schommelingen als gevolg van twee publieksevenementen die niet elk jaar plaatsvinden.

Kijken we scherper op instellingsniveau dan zien we dat bijvoorbeeld WORM in 2014 en 2015 minder produceerde. WORM maakte de bewuste keuze meer tijd per productie te besteden om zo te werken aan het realiseren van een hogere kwaliteit en hogere bezoekaantallen. In 2016 zien we ook bij WORM een toename in aantal producties. Deze toename is toe te schrijven aan het feit dat WORM in juni 2016 is gestart met de exploitatie van UBIK; in een belendend deel van het pand heeft WORM een studiotheater gecreëerd waar jonge theatermakers zich kunnen ontwikkelen, een galerie en The Performance Bar, een plek voor jonge performancekunstenaars. Onderdeel van het hogere aantal producties zijn bijvoorbeeld 23 Performance Bar-events en 45 theatervoorstellingen.

Het Nieuwe Instituut (HNI) maakt in de periode 2013-2016 juist een opvallende groei door in bezoekaantallen. Bij de start van HNI in 2013 is het eerste half jaar besteed aan het ontwikkelen van nieuwe concepten en programma's. In het najaar startte het publieksprogramma met acht kleine exposities. In november 2013 was de opening van drie grote exposities. Het aantal bezoeken in 2016 komt overeen met het door HNI gewenste brede en diverse publiek.

▲▲ *Fotograaf: Joep Boute* ▼▼

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	1.828	1.843	1.866	1.867
Overige publieke middelen	12.721	12.524	12.273	12.640
Eigen inkomsten	2.867	3.688	3.323	3.991

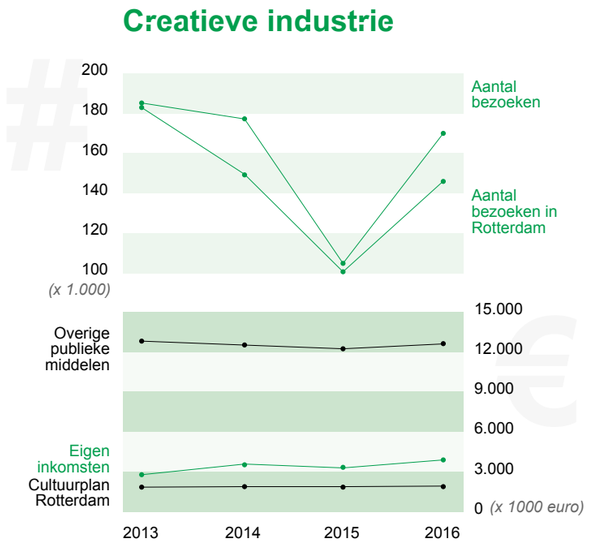
Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam betreffen meerjarige financiële afspraken tussen instelling en gemeente Rotterdam waardoor grote fluctuaties zich doorgaans nauwelijks voordoen.

Ook de "Overige publieke middelen" zijn stabiel over de periode 2013-2016. Belangrijke stabiele factor hierbinnen is de meerjarige financiële afspraak tussen Het Nieuwe Instituut (HNI) en het Ministerie van OCW. HNI ontvangt jaarlijks een subsidie van € 9.653.000 uit de Basis Infrastructuur(BIS).

Bij de instellingen in de categorie Creatieve Industrie maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 81% uit van de totale omzet. In de jaren 2014 en 2015 nam dit aandeel af, maar in 2016 zien we het weer sterk toenemen. Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 11% en blijft over deze periode stabiel.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet neemt in de periode 2013-2016 toe: van 19% van het totaal in 2013 tot 23% van het totaal in 2016.

Film

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

IFFR, LantarenVenster

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	2	2	2	2
Aantal producties in Rotterdam	2	2	2	2
Aantal presentaties	9.649	10.206	10.288	10.998
Aantal presentaties in Rotterdam	9.649	10.206	10.288	10.998
Aantal bezoeken	491.373	525.007	545.525	548.650
Aantal bezoeken in Rotterdam	491.373	525.007	545.525	548.650

Fotograaf: Peter Schmidt

Bezoeken / Presentaties / Producties

Kijkend naar de periode 2013-2016 zien we een groei op gebied van zowel de presentaties als de bezoeken.

LantarenVenster realiseert al vanaf de opening op de Wilhelminapier een groei en het IFFR laat ook een groei zien in de jaren 2013-2016. In 2016 stagneert de groei van LantarenVenster tussen de 230.000 en 240.000 bezoeken. De toekomst moet uitwijzen of dit ongeveer de reguliere omvang van de locatie aan de Wilhelminapier zal blijken te zijn.

Fotograaf: Peter Schmidt

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	2.450	2.629	2.648	2.648
Overige publieke middelen	2.741	2.878	3.497	3.390
Eigen inkomsten	6.284	6.343	7.051	6.895

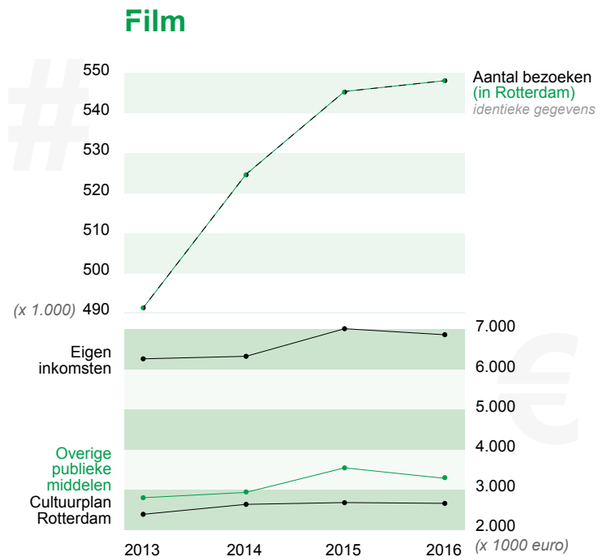
Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam blijven in de periode 2013-2016 nagenoeg gelijk. De hier opgenomen middelen betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen. De toename vanaf 2014 die zichtbaar is, bestaat uit een extra bedrag voor het IFFR voor 'Cinemart, Marketing en Fondsenwerving' dat vanaf 2014 is verstrekt.

We zien een duidelijke toename in "Overige publieke middelen" (inkomsten uit publieke fondsen).

Bij de Filminstellingen maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 46% uit van de totale omzet. Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 21% en blijft over deze periode stabiel.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet in de periode 2013-2016 is 54%. We zien bij het IFFR een lichte afname van het aandeel eigen inkomsten van 45% in 2013 naar 42% in 2016. LantarenVenster laat juist een lichte toename zien van het aandeel eigen inkomsten van 68% van het totaal in 2013 tot 70% van het totaal in 2016.

Letteren - Debat

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Passionate Bulkboek, Lezersfeest, Poetry International, Arminius

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	58	57	56	63
Aantal producties in Rotterdam	57	57	55	59
Aantal presentaties	295	288	280	300
Aantal presentaties in Rotterdam	178	180	140	169
Aantal bezoeken	27.487	52.484	33.903	32.268
Aantal bezoeken in Rotterdam	24.496	26.423	19.656	18.487

Fotograaf: Jan van der Ploeg

Bezoeken / Presentaties / Producties

Bij de producties treden geen significante verschillen op. Het aantal presentaties in Rotterdam daalt in 2015 flink, met name doordat Passionate Bulkboek in dat jaar minder presentaties uitvoerde. In 2016 stijgt het weer richting het oude niveau.

We zien een opvallende stijging in het aantal bezoeken in 2014. Deze wordt veroorzaakt doordat Passionate Bulkboek in 2014 bijna een verviervoudiging van het aantal bezoeken laat zien. Deze opvallende toename wordt deels veroorzaakt doordat Passionate de wijze van het tellen van deelnemers en bezoekers aan sommige activiteiten heeft gewijzigd ten opzichte van 2013. Na deze opvallende piek zakken de cijfers terug naar het oude niveau, maar blijven gestaag toenemen. Opvallend is dat het aantal bezoeken in Rotterdam echter afneemt. Dit hangt samen met de terugval in aantal presentaties in Rotterdam.

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	666	672	680	681
Overige publieke middelen	888	655	636	681
Eigen inkomsten	1.344	1.224	1.511	1.168

Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam blijven in de periode 2013-2017 nagenoeg gelijk. De hier opgenomen middelen betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen.

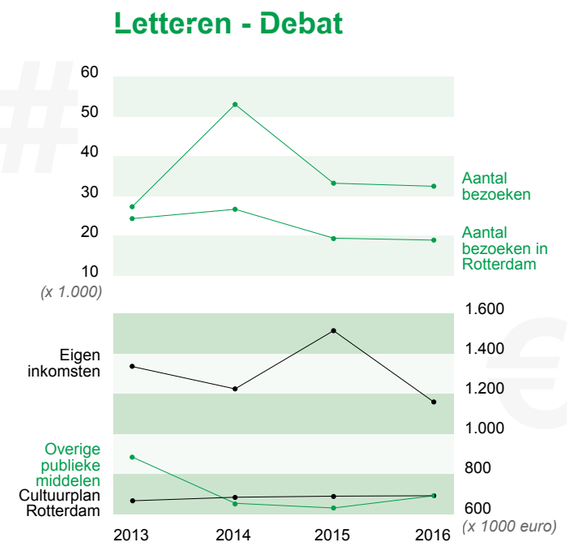
We zien een duidelijke afname in “Overige publieke middelen” (inkomsten uit publieke fondsen). Passionate Bulkboek realiseerde in 2013 meer inkomsten uit “Overige publieke middelen” waardoor het bedrag in 2013 uitzonderlijk hoog is. Dit had te maken met een reorganisatie die in 2013 is uitgevoerd door Passionate Bulkboek, waarvoor naast publieke middelen (deels) privaat geld is ingezet. In 2015 realiseerde Arminius inkomsten uit “Overige publieke middelen” door succesvolle fondsenwerving voor de restauratie van het orgel van Arminius.

Bij de Letteren en Debat-instellingen maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 52% uit van de totale omzet. De instellingen kennen grote onderlinge verschillen; bij Arminius maken subsidies gemiddeld 40% uit van de totale omzet, bij Poetry International 81%.

Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 25% en blijft over deze periode stabiel. Ook daar zijn grote onderlinge verschillen zichtbaar: in verhouding maakt de gemeentelijke subsidie een groter onderdeel (31%) van de totale begroting uit bij Arminius en dan bij Passionate Bulkboek (18%) of bij Poetry International (27%).

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet is in de periode 2013-2016 48%. Na een toename in de jaren 2013-2015 zien we dit in 2016 afnemen. Met name Arminius realiseerde in 2016 minder eigen inkomsten.

Bij Passionate Bulkboek zien we de eigen inkomsten over de gehele periode toenemen van 15% in 2013 tot 27% in 2016.

Musea en erfgoed

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Havenmuseum, MaritiemMuseum, Museum Rotterdam, RoMeO, Natuurhistorisch Museum, Wereldmuseum

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	31	21	15	25
Aantal producties in Rotterdam	23	20	15	24
Aantal presentaties	450	383	491	518
Aantal presentaties in Rotterdam	450	382	491	518
Aantal bezoeken	400.588	347.696	356.683	420.209
Aantal bezoeken in Rotterdam	400.588	346.367	356.683	398.020

Bezoeken / Presentaties / Producties

Kijkend naar de gehele periode zien we het aantal producties in de eerste jaren flink afnemen. Dit is te verklaren doordat het Natuurhistorisch Museum in 2013 juist veel meer producties (bijzondere activiteiten) realiseerde. Hiermee is het aantal in 2013 ongewoon hoog, waarna de cijfers sterk afnemen. Corrigeren we deze 'uitschieter' dan zien we een dalende lijn tussen 2013-2015 en zien we in 2016 juist weer over de volle breedte een toename in het aantal activiteiten.

Het aantal presentaties is opvallend hoog. Deze hoge aantallen zijn te verklaren door de kleinschalige presentaties (rondritten met historische trams) van RoMeO. De fluctuaties die we zien in de periode 2013-2016 zijn rechtstreeks te koppelen aan fluctuaties in het aantal presentaties bij RoMeO. Laten we deze schommelingen buiten beschouwing dan blijft het aantal presentaties in deze periode juist stabiel.

Het aantal bezoeken lijkt in de periode 2013-2015 flink te dalen (meer dan 10%). Kijken we scherper naar de cijfers dan zien we dat in 2014 het Havenmuseum en het Maritiem Museum gefuseerd zijn en dat daardoor de ongeveer 90.000 bezoeken aan het Havenmuseum vanaf dat moment niet meer apart opgenomen zijn in de tabellen.
Corrigeren we dit dan zien we het aantal bezoeken juist stijgen en ligt het in 2016 ruim boven het (gecorrigeerde) niveau van 2013. Het Maritiem Museum in het bijzonder heeft, mede vanwege een succesvolle zomerprogrammering in de museumhaven, in 2016 veel meer bezoeken gerealiseerd.

Het aantal bezoeken groeide in de periode 2013 -2015 slechts 2,6%. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat juist in 2015 het aantal producties laag was: er was dat jaar minder nieuws te zien waardoor er minder bezoek gegenereerd werd. De Rotterdamse erfgoed-instellingen maken in de periode 2015-2016 echter een flinke inhaalslag: het aantal bezoeken neemt in die periode toe met 20%.

Fotograaf: Joep Boute

Fotograaf: Peter Schmidt ▲

▼

Fotograaf: Joep Boute ▲

▼

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	17.181	13.288	13.975	14.183
Overige publieke middelen	1.495	364	246	128
Eigen inkomsten	3.910	3.887	4.450	6.165

Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam betreffen meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich doorgaans nauwelijks voordoen. Het is daarom opvallend om in 2014 hier een grote teruggang te zien.

Dit is te verklaren door te kijken naar de cijfers van het Wereldmuseum. In 2013 ontving deze instelling een aanzienlijk bedrag aan 'frictielasten', waardoor het bedrag in 2013 ongewoon hoog was.

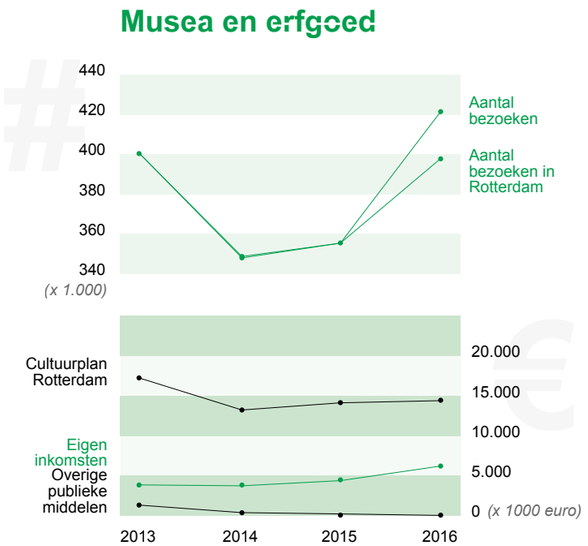
De "Overige publieke middelen" zien we in de gehele periode dalen, met een opvallend sterke daling in 2014. Met name het Museum Rotterdam heeft een grote invloed op deze cijfers: in 2013 ontving Museum Rotterdam eenmalig ruim 9 ton 'frictielasten' die zij - in tegenstelling tot het Wereldmuseum - verantwoorden onder "Overige publieke middelen'. Hierdoor is het bedrag in 2013 ongebruikelijk hoog, wat het grote verschil met 2014 verklaart.

Maar ook in de periode daarna nemen de inkomsten uit "Overige publieke middelen" – in het bijzonder bij Museum Rotterdam – verder af.

Bij de Erfgoedinstellingen maakten subsidies 76% uit van de totale inkomsten. We zien echter een lichte daling in het aandeel gemeentelijke subsidies van 76% in 2013 naar 69% van de totale omzet in 2016.

De eigen inkomsten stijgen in de periode 2013-2016 sterk, met name in de afgelopen twee jaar. Dit hangt direct samen met de stijging van het aantal bezoeken in diezelfde periode. De eigen inkomsten zijn breder dan inkomsten uit kaartverkoop, ze omvatten ook inkomsten uit sponsorafspraken. Het Maritiem Museum in het bijzonder heeft – naast meer bezoeken – zeer succesvol sponsoren gevonden voor de 'Offshore Experience'. Dit draagt bij aan de stijgende lijn die we waarnemen.

Het aandeel eigen inkomsten bedroeg 17% van de totale omzet in 2013 en 30% in 2016.

Podiumkunsten Dans

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Conny Janssen Danst, Dansateliers, Scapino Ballet

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	32	38	33	48
Aantal producties in Rotterdam	30	36	30	42
Aantal presentaties	243	303	335	328
Aantal presentaties in Rotterdam	81	125	116	145
Aantal bezoeken	82.549	82.257	99.108	102.505
Aantal bezoeken in Rotterdam	23.454	25.979	27.249	48.079

Bezoeken / Presentaties / Producties

We zien een nadrukkelijk stijgende lijn in zowel aantal producties, presentaties als in aantal bezoeken. De stijgende lijn die al het vorige Cultuurplan werd ingezet is verder gecontinueerd.

De grote toename in aantal bezoeken in Rotterdam in 2016 is te verklaren doordat zowel Conny Janssen Danst als Scapino Ballet voorstellingen presenteerden in de Ferro Dome, waar vaker gespeeld werd met een grotere capaciteit.

Conny Janssen Danst wist het aantal bezoeken in 2016 te verdrievoudigen ten opzichte van het aantal in 2013, Dansateliers verdubbelde het aantal bezoeken in 2016 ten opzichte van 2013 en ook Scapino Ballet zag in 2013 het aantal bezoeken toenemen met 25% ten opzichte van 2013.

Fotografie: Bas Czerwinski

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	1.872	1.887	1.911	1.911
Overige publieke middelen	2.432	2.266	2.256	2.273
Eigen inkomsten	1.476	1.835	1.514	2.340

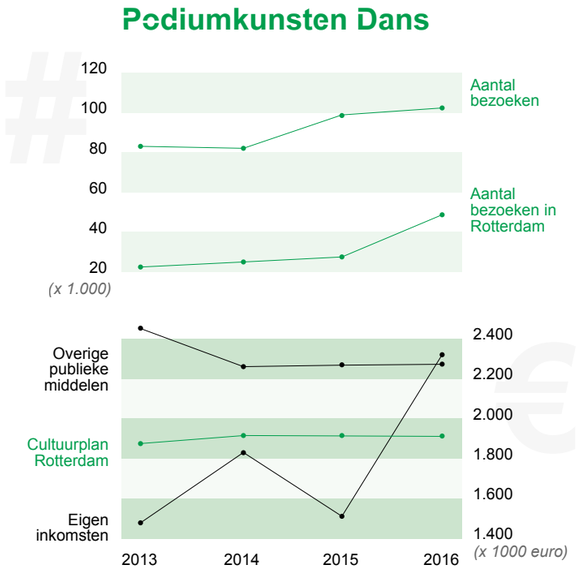
Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam en uit “Overige publieke middelen” betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich doorgaans nauwelijks voordoen. De stijging in cultuurplanmiddelen die zichtbaar is wordt veroorzaakt door accres.

Bij de Dansinstellingen maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 70% uit van de totale omzet. We zien dit over de gehele periode afnemen naar 64% in 2016.

Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 32% en ook dat neemt iets af in de periode 2013-2016.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet is over de gehele periode gemiddeld 30% van de totale omzet en kent een stijgende lijn. Het aandeel eigen inkomsten neemt in 2016 toe tot gemiddeld 36%. In 2016 hadden zowel Scapino Ballet als Conny Janssen Danst grote producties (in de Ferro Dome), waar veel extra eigen inkomsten (zowel publieksinkomsten als private fondsen/sponsoren) mee zijn geworven.

Podiumkunsten jeugd

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Jeugdtheater Hofplein, Maas theater en dans, Poppenspelers

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	25	32	30	26
Aantal producties in Rotterdam	23	28	25	19
Aantal presentaties	1.216	1.409	1.434	1.205
Aantal presentaties in Rotterdam	874	920	889	862
Aantal bezoeken	145.451	153.407	154.908	136.441
Aantal bezoeken in Rotterdam	93.688	83.581	86.798	84.776

Fotograaf: Peter Schmidt

Bezoeken / Presentaties / Producties

Zowel Hofplein als Maas theater en dans hebben in 2014 en 2015 meer prestaties gerealiseerd dan in 2013. In 2016 daalt dit weer licht. Na twee volle en succesvolle jaren in 2014 en 2015 maakte Maas theater en dans in 2016 pas op de plaats.

Ook in aantal bezoeken zien we dat er de eerste jaren sprake is van groei en dat dit in 2016 afneemt. Deze groei is grotendeels toe te schrijven aan Maas theater en dans en daarmee is ook de lichte daling in 2016 te duiden: het feit dat Maas theater en dans in 2016 minder presentaties realiseerde heeft ook direct invloed op het totaal aantal bezoeken. Jeugdtheater Hofplein kent in de periode 2013-2016 een daling in aantal bezoeken: er werd in 2016 25% minder bezoek gerealiseerd dan in 2013.

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	3.359	3.455	3.492	3.498
Overige publieke middelen	960	1.052	1.128	1.169
Eigen inkomsten	2.005	2.068	2.079	2.015

Financiën

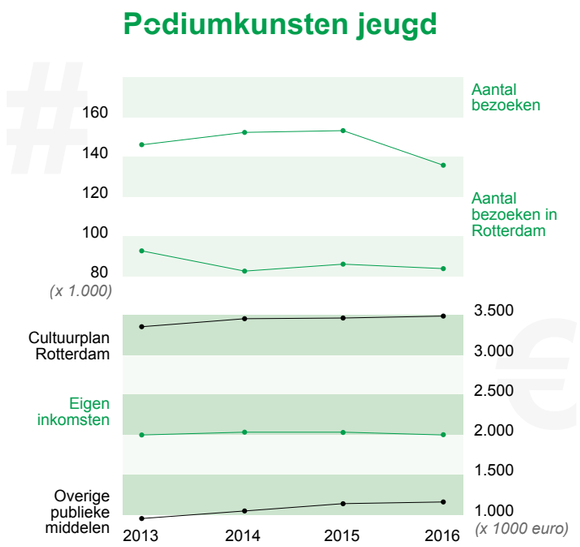
De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam blijven in de periode 2013-2016 nagenoeg gelijk. De hier opgenomen middelen betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen.

We zien een toename in “Overige publieke middelen” (inkomsten uit publieke fondsen). Dit komt doordat Maas theater en dans ieder jaar meer fondsen weet te genereren met aansprekende producties.

Bij de Podiumkunstinstellingen Jeugd maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 69% uit van de totale omzet.

Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 53% en neemt over deze periode licht af van 54% in 2013 tot 52% in 2016. Ook hier zijn de verschillen tussen de instellingen groot: bij de Poppenspelers maken gemeentelijke subsidies gemiddeld 92% uit van de totale omzet, bij Maas theater en dans gemiddeld 46%.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet is in de periode 2013-2016 31%. De bandbreedte varieert hierbij van gemiddeld 8% bij de Poppenspelers tot 37% bij Jeugdtheater Hofplein.

Podiumkunsten muziek

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Doelen Ensemble, Jazz International Rotterdam, Laurens Cantorij, PopUnie, RJSO, Rotterdam Philharmonisch Orkest, Sinfonia Rotterdam

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	118	130	137	166
Aantal producties in Rotterdam	97	109	112	137
Aantal presentaties	293	306	315	389
Aantal presentaties in Rotterdam	208	221	231	292
Aantal bezoeken	242.366	227.445	255.739	287.351
Aantal bezoeken in Rotterdam	161.200	157.411	187.635	223.412

Fotograaf: Joep Boute

Bezoeken / Presentaties / Producties

De totaalcijfers van de periode 2013-2016 laten zowel in bezoekaantallen als in aantallen presentaties en producties, een stijging zien. Ondanks een stevige terugloop in bezoeken (voornamelijk bij het Rotterdam Philharmonisch Orkest) in 2014 en 2015 zien we in 2016 een stijging van ongeveer 18% van het aantal bezoeken ten opzichte van 2013. De daling in bezoek aan muziekvoorstellingen was ook landelijk in 2014 duidelijk zichtbaar (bron CBS Staline).

Het aantal producties nam ten opzichte van 2013 in 2016 met 41% toe, het aantal presentaties met 32%. Het is opvallend dat zij een grotere toename kennen dan de toename in publiek. Dit lijkt te wijzen op een verschuiving naar meer kleinere producties en presentaties.

Over de gehele periode bezien heeft in het bijzonder het DoelenEnsemble een opvallend hoge stijging in bezoekaantallen gegenereerd: van net iets meer dan 4000 bezoeken in 2013 naar ruim 16.000 in 2016. Dit is mede het resultaat van een verdubbeling van het aantal presentaties en een verdrievoudiging van het aantal presentaties.

Bij Sinfonia Rotterdam valt op dat zij een grotere binding met het Rotterdamse publiek hebben weten te realiseren de afgelopen periode: het aandeel bezoeken uit Rotterdam is in de periode 2013-2016 gestegen van ongeveer 25% naar ongeveer 66%.

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	7.308	7.428	7.573	7.517
Overige publieke middelen	4.803	4.713	4.747	4.861
Eigen inkomsten	6.875	6.059	5.955	6.544

Financiën

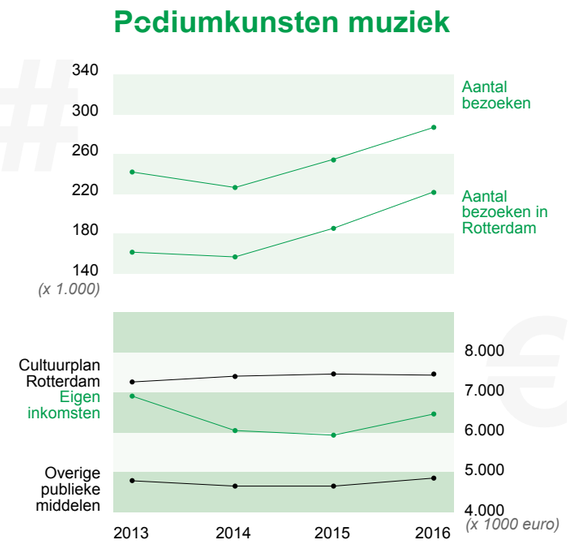
De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam en uit “Overige publieke middelen” blijven in de periode 2013-2016 nagenoeg gelijk. De hier opgenomen publieke inkomsten betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen.

Bij de Muziekinstellingen maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 66% uit van de totale omzet. In de jaren 2014 en 2015 nam dit aandeel toe, maar in 2016 zien we het weer afnemen. Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 40% en neemt in de jaren 2014 en 2015 toe en weer iets af in 2016.

Hoewel het aandeel eigen inkomsten op het totaal in de volle breedte redelijk stabiel is, zien we in de absolute hoogte van de eigen inkomsten grote verschillen. We zien bij nagenoeg alle muziekinstellingen een absolute terugname in eigen inkomsten in de jaren 2014 en 2015, in het bijzonder bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Deze daling in eigen inkomsten is direct te relateren aan een terugloop in bezoekaantallen.

In boekjaar 2016 zien we over de volle breedte herstel; zowel in gerealiseerd bedrag aan eigen inkomsten als aan behaalde bezoekaantallen. Zoals hierboven al gemeld wist het DoelenEnsemble de bezoekaantallen nagenoeg te verviervoudigen, dit resulteert dan ook in een verdubbeling van de eigen inkomsten in 2016 ten opzichte van de voorgaande jaren.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet blijft in de periode 2013-2016 redelijk stabiel: zo’n 34% van de totale omzet.

Podia

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Baroeg, Bird, Rotown, De Doelen, Laurenskerk, Luxor, LP2, Stadspodium, Walhalla, Zuidplein, WMDC

	2013	2014	2015	2016
Aantal presentaties	2.604	2.802	2.589	2.883
Aantal presentaties in Rotterdam	2.604	2.802	2.589	2.883
Aantal bezoeken	893.336	883.842	940.133	1.033.770
Aantal bezoeken in Rotterdam	893.336	883.842	940.133	1.033.770

Noot vooraf: voor de podia is het aantal producties achterwege gelaten, omdat dit voor deze instellingen minder van belang is (met ingang van 2017 is deze indicator bij dit type instellingen dan ook komen te vervallen).

Bezoeken / Presentaties / Producties

Het aantal bezoeken kent een licht stijgende trend die past bij de lichte groei van het aantal presentaties. Gedurende 2016 trokken de podia meer bezoeken dan voorgaande jaren. Dit is onder meer te verklaren uit het 50-jarig jubileum van De Doelen en gestaag stijgende bezoekersaantallen bij Rotown en Theater Walhalla. LP2 realiseerde in 2016 een groot aantal presentaties.

Aandachtspunt is het aanbod van grootschalige theaterproducties (bijv. musicals) om de grotere zalen in stad te vullen. De ontwikkeling van eigen aanbod lijkt een logische en tegelijkertijd uitdagende stap. Luxor Theater is met uiteenlopende samenwerkingspartijen hierop programmalijnen aan het ontwikkelen richting zijn 100-jarig bestaan in 2017.

In de popsector werken podia nauw samen om opkomende talenten en gevestigde acts een structurele plek te geven in de stad. In de praktijk betekent dit enerzijds het programmeren in kleinere en grotere zalen en anderzijds het voor gedeeld risico gezamenlijk organiseren van concerten voor het grotere publiek.

Fotograaf: Eric Fecken

Fotograaf: Joep Boute

Fotograaf: Peter Schmidt

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	11.067	11.471	9.531	11.096
Overige publieke middelen	76	365	487	958
Eigen inkomsten	19.071	20.431	21.712	22.685

Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen. De fluctuaties die we hier desalniettemin zien, zijn te verklaren doordat Luxor Theater de middelen aansluitend bij de bekostigingsbehoefte over de cultuurplanperiode gespreid heeft.

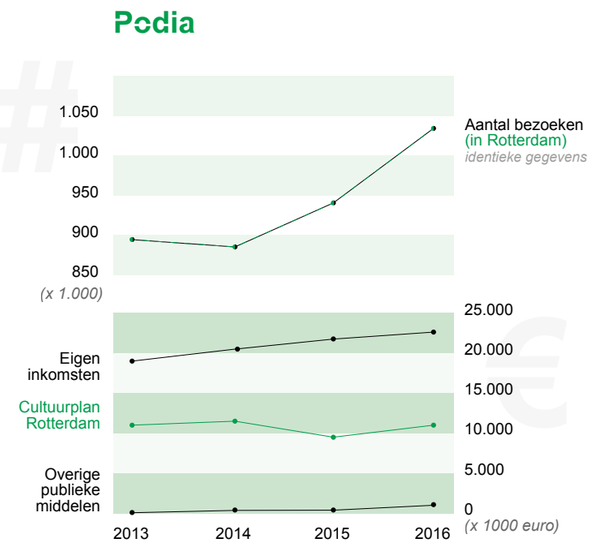
Theater Zuidplein ontving een extra subsidie voor noodzakelijke aanpassingen aan de trekkenwand, waardoor ook daar de inkomsten uit publieke middelen toenemen.

Het aandeel eigen inkomsten is gemiddeld 65% van de totale omzet en neemt in de periode 2013-2016 iets toe: van 63% van het totaal in 2013 tot 65% van het totaal in 2016.

Bij de Podia maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 35% uit van de totale omzet. Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 34%. Beide laten een dalende lijn zien.

De inkomsten uit “Overige publieke middelen” zijn bij podia over het algemeen lager dan bij gezelschappen/uitvoerende kunstenaars, omdat vaak projectsubsidies bij de makers terecht komen en vanuit de Rijksoverheid de gezelschappen worden gesubsidieerd. Het subsidiëren van de podia wordt van oudsher gezien als een gemeentelijke taak.

De instellingen hebben in de jaren 2014 t/m 2016 meer “Overige publieke middelen” en eigen inkomsten gegenereerd, dit laatste mede door de stijgende bezoekaantallen.
De Doelen wist zowel veel publieke middelen te genereren voor het programma (in het bijzonder voor het 50-jarig bestaan in 2016) als bijna een verdubbeling van de private financiering te realiseren.

Podiumkunsten Theater

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

Hotel Modern, Wijktheater, Theater Rotterdam, Maatwerk, Ro Theater**

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	40	42	40	42
Aantal producties in Rotterdam	34	40	34	35
Aantal presentaties	1.278	1.187	1.119	1.224
Aantal presentaties in Rotterdam	885	778	793	804
Aantal bezoeken	278.686	284.445	282.363	318.245
Aantal bezoeken in Rotterdam	208.031	204.578	212.014	215.016

Fotograaf: Arnoud Verhey

Fotograaf: Joep Boute

Bezoeken / Presentaties / Producties

We zien binnen het totaal van de theaterinstellingen geen significante wijziging in het aantal producties. Er is in 2014 een kleine uitschieter merkbaar in aantal producties; deze piek wordt veroorzaakt door een toename van het aantal producties van het Rotterdams Wijktheater en Theater Maatwerk.

Het aantal presentaties beleefde in 2013 een piekjaar. Dat is onder meer te verklaren door een succesvolle internationale tournee van Hotel Modern. In de jaren 2014 en 2015 kende het aantal presentaties een significante afname van respectievelijk 9% en 12% ten opzichte van 2013. In deze jaren hebben in het bijzonder Hotel Modern en Theater Rotterdam minder presentaties gerealiseerd.

We zien in 2016 weer een opvallende stijging van het aantal presentaties; 10% ten opzichte van 2015. Opvallend omdat de stijging bovendien getemperd werd doordat in 2016 Theater Maatwerk gefuseerd is met Rotterdams Centrum voor Theater (RCTH). De gerealiseerde cijfers van Theater Maatwerk zijn daardoor in 2016 ondergebracht bij Talentontwikkeling (de categorie van RCTH).

We zien dat het aantal bezoeken significant toeneemt in deze periode: een stijging van ruim 14% ten opzichte van 2013. Theater Rotterdam genereert bovengemiddeld meer bezoeken ondanks dat het aantal presentaties in de jaren 2014 en 2015 iets is afgenomen. Ook Ro Theater kent een stevige groei in aantal bezoeken. Daarbij valt op dat het Ro Theater vooral meer bezoeken van buiten Rotterdam weet te trekken en het aandeel Rotterdamse bezoeken zowel relatief als absoluut afneemt.

Het bezoek aan theatervoorstellingen in Rotterdam breekt daarmee met de landelijke cijfers; volgens CBS Statline is het totaal aantal bezoeken aan Theatervoorstellingen (exclusief Muziektheatervoorstellingen en Cabaret en Kleinkunstvoorstellingen) in de periode 2013-2015 juist afgenomen.

* In cultuurplanperiode 2013-2016 werkten de Rotterdamse Schouwburg, Productiehuis Rotterdam en Wunderbaum reeds intensief samen onder de naam Theater Rotterdam, de hier opgenomen kengetallen betreffen deze drie instellingen. De kengetallen van Ro Theater zijn in deze periode nog separaat vermeld. Vanaf 1 januari 2017 zijn bovengenoemde vier instellingen officieel gefuseerd tot Theater Rotterdam.

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	9.207	9.275	9.283	9.345
Overige publieke middelen	3.610	3.336	3.451	3.694
Eigen inkomsten	4.572	5.137	4.774	4.989

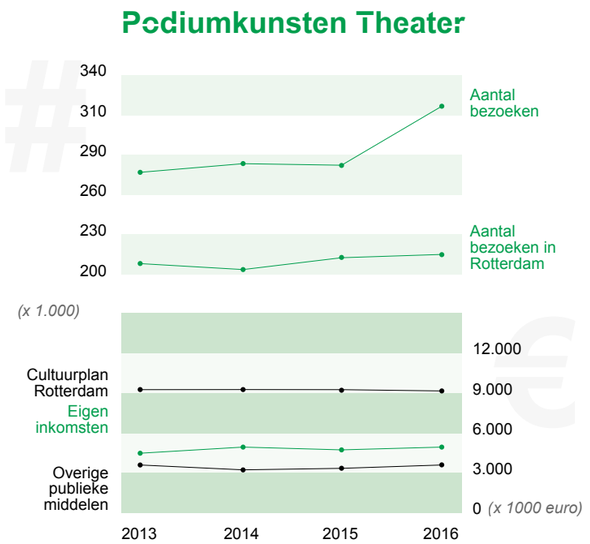
Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam blijven in de periode 2013-2016 nagenoeg gelijk. De hier opgenomen middelen betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen.

In het bijzonder het Rotterdams Wijktheater en Theater Rotterdam wisten in 2016 een opvallende toename in overige publieke middelen (inkomsten uit publieke fondsen) te genereren; het Rotterdams Wijktheater ontving bijvoorbeeld één grote eenmalige subsidie voor een voorstelling en drie grote internationale subsidies.

Bij de Theaterinstellingen maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 73% uit van de totale omzet. Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 53% en blijft over deze periode stabiel.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet neemt in de periode 2013-2016 iets toe: van 26% van het totaal in 2013 tot 28% van het totaal in 2016.

Talentontwikkeling

Cultuurverkenning 2017

Instellingen:

HipHopHuis, Epitome, HIJS, Digital Playground, Music Matters,
Prinses Christina Concours, RCTH, SKVR, TheaterNetwerkRotterdam, Villa Zebra.

	2013	2014	2015	2016
Aantal producties	154	313	282	308
Aantal producties in Rotterdam	143	305	253	301
Aantal presentaties	2.484	2.847	3.021	3.287
Aantal presentaties in Rotterdam	2.464	2.736	2.983	3.216
Aantal bezoeken	198.525	237.588	232.316	224.390
Aantal bezoeken in Rotterdam	190.024	236.541	222.267	217.984

Noot vooraf: Het aantal producties over 2013 geeft een vertekend beeld: het HipHopHuis hanteerde in het eerste jaar een andere wijze van registreren.

Fotograaf: Hester Blankestijn

Bezoeken / Presentaties / Producties

Over het algemeen blijven deze cijfers redelijk constant. In 2015 zien we een dip, die met name wordt veroorzaakt doordat Villa Zebra in dat jaar minder producties realiseerde. Het aantal presentaties stijgt geleidelijk gedurende het Cultuurplan. Ook hier wordt het beeld overigens vertekend door cijfermatige afwijkingen bij Villa Zebra. Het aantal bezoeken stijgt na 2013 naar een aantal dat ruim boven de 200.000 ligt, met name door een flinke stijging bij het HipHopHuis en enkele kleine stijgingen bij diverse instellingen.

x 1000 euro

	2013	2014	2015	2016
Cultuurplan Rotterdam	9.686	9.343	9.010	9.009
Overige publieke middelen	4.324	4.132	3.981	4.353
Eigen inkomsten	5.825	5.448	5.650	5.880

Financiën

De inkomsten uit het Cultuurplan Rotterdam betreffen voornamelijk meerjarige financiële afspraken tussen instelling en (lokale) overheid waardoor grote fluctuaties zich nauwelijks voordoen. We zien hier echter een daling na 2014. Deze is te verklaren doordat de SKVR de eerste twee jaren ‘frictielasten’ ontving.

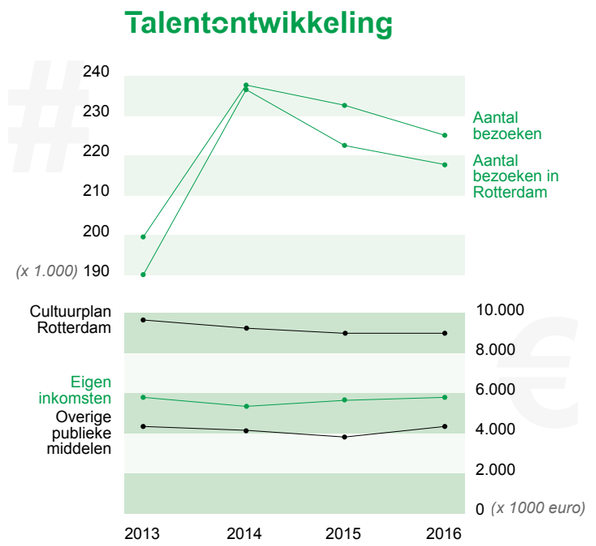
We zien in de eerste drie jaren een duidelijke afname in “Overige publieke middelen”. In 2013 wist de SKVR hoge bijdragen uit publieke middelen te realiseren. In de jaren die volgden realiseerden nagenoeg alle instellingen minder bijdragen uit publiek middelen, met uitzondering van het Prinses Christina Concours. We zien de bijdrage uit publieke middelen weer groeien in 2016. De SKVR ontvangt vanaf 2016 een structurele bijdrage van de gemeente Capelle a/d IJssel.

Daarnaast heeft het RCTh in 2015 en 2016 veel meer publieke middelen weten te verwerven; de organisatie werd vanuit de gemeente Rotterdam extra ondersteund voor de ontwikkeling van de plannen om tot een nieuw model te komen waarin kunst en zorg worden gecombineerd. Dit resulteerde in een fusie met theater Maatwerk vanaf 2016.

Bij de Talentonwikkelinginstellingen maakten subsidies over de periode 2013-2016 gemiddeld 70% uit van de totale omzet. Er zijn hier grote onderlinge verschillen zichtbaar: bij Music Matters maken subsidies gemiddeld 95% uit van de totale omzet, bij het RCTH gemiddeld 64%.

Het aandeel gemeentelijke subsidies was gemiddeld 48% en blijft over deze periode stabiel. Ook hier liggen de uitersten ver uiteen: het Prinses Christina Concours kent een bijdrage uit gemeentelijke subsidies van gemiddeld 1% van de totale omzet, TheaterNetwerkRotterdam van gemiddeld 63%.

Het aandeel eigen inkomsten op de totale omzet is in de periode 2013-2016 is 30%. Met name het RCTH steekt hier in positieve zin af: zij realiseren gemiddeld 36% van de totale omzet uit eigen inkomsten.

Fotograaf: Guido Pijper

Cultuurverkenning 2017

